

SÕDUR

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI

17. 03.

11

1936.

XVIII AASTAKÄIK

PLUHTEN

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI „SÕDUR“

Nr. 11 — 1936.

Sisustik:	Lk.	Sommaire.	Pages
<i>Ho.</i> : Julgus ja sangarlus	249	<i>Ho.</i> : Courage et héroïsme	249
Taktikaline ülesanne nr. 1		Exemple tactique No 1	
<i>major Mäe</i> : Grupül VI olukorra hinne, käsk ja tulekava	252	<i>Commandant Mäe</i> : Examen de la situation, ordre et plan des feux du chef du 6-me groupe	252
<i>major Thar</i> : Pikkompüli olukorra hinne ja ettepanek rüüüle	258	<i>Commandant Thar</i> : Examen de la situation et proposition du chef de la compagnie de génie au chef du régiment	258
A. K.: Itaalia-Abesiinia sõda	261	A. K.: La guerre italo-éthiopienne	261
<i>Ho.</i> : Toitlustamine talvel	263	<i>Ho.</i> : Ravitaillement en hiver	263
BIBLIOGRAAFIA:		BIBLIOGRAPHIE:	
—se.:— Tegeliku kaitseväeteenistuse piken- damise kava Belgias	265	—se.:— Projet de prolongation du service militaire actif en Belgique	265
<i>K—gi.</i> : Ootamatus kaitsel	266	<i>K—gi.</i> : La surprise en défensive	266
Läti — „Militarais Apskats“ nr. 10 — 1936	268	Lettonie — „Militarais Apskats“ No 10 — 1935	268
Saksamaa — „Militär-Wochenblatt“ nr. 30 — 1936	269	Allemagne — „Militär-Wochenblatt“ No 30 — 1936	269
Kaitseväe elu	270	Vie militaire	270
Sõdur mindelt jutustab		Récit d'un soldat du front	
<i>K. Matisoo</i> : Isamaa ja isa	273	<i>K. Matisoo</i> : Père et patrie	273

Vastutav toimetaja kolonelleitnant **J. REMMEL**
 Kõnetr. Kaitseväe nr. 40
 Kodune kõnetraat Kaitse-
 väe 13-34.

Tegev toimetaja kapten **J. MADISSON**.
 Kõnetr. Kaitseväe nr. 163

Väljaandja: „SÕDUR“ Tallinn, Toomkooli nr. 7
 Toimetus ja talitus:

Toompeal, Toomkooli nr. 7
 Kõnetr. Kaitseväe nr. 163
 Talitus avat. k. 0800—1500
 Toim. kõnet. k. 0800—1500

„SÕDURI“ TELLIMISE HIND:

Aastas 6 kr. — poolaastas 3 kr.
 Veerandaastas 1 kr. 50 s.
 Üksiknumber 20 s.

SÕDUR

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI

Nr. 11

17. 03. 1936

XVIII AASTAKÄIK

Julgus ja sangarlus.

Üks eesti kirjanik väidab oma novellis, sõjaline julgus ja vahvus ei olevat muud midagi kui hirm — hirm surma eest. Püüa tappa vastane, enne kui vastane tapab sinu. Selles püüdes tulebki ilmsiks sõjaline vahvus ja julgus.

Kui see väide — milliseid leidub imelisel viisil mujalgi — oleks õige, või üldiselt õige, siis oleksid kõige julgemad ja vahvamad inimesed ja ka rahvad kõige aramad: suur hirm surma eest teeb neist sangarid võitluses lahinguväljal.

Muidugi ei puudu inimesed, kes surmahirmus muutuvad vahvaks ja „võitlevad nagu lõvid“. Kuid seesuguseid inimesi saab julge ja vahva rahva keskel vaevalt pidada tüüpiliseks ning nende julgus kannab meeletlikku laadi ja ei ole püsiv ega kindel, mida väejuht võiks arvestada alati, raskeimaski olukorras.

Kui sõjaline julgus oleks vaid surmahirm, siis jääks täiesti arusaamatuks paljud nähted kõigist sõdadest, kus võitlejad on osutanud erakordset julgust, ilma et selleks oleks olnud olemas erilist tarvidust.

Jättes muu kõrvale, võiks vaid tähendada paarile näitele — selliseid oli rohkesti — meie Vabadussõjast. Leitnant Kuperjanov ja kapten Ratassepp langesid seistes püsti vaenlase vastas, kuigi nende oma mehed palusid neid, arvestades vaenlase ägedat tuld, viskuda maha. Muidugi oleks maaslamamine olnud otstarbekohasem ja julgem. Kindlasti ei sundinud neid mehi seisma püsti hirmu-julgus, vaid teissugune julgus.

Abessiinlasist kõneldakse, nende kuulipildurid jätavad mitte harva oma relvad ründe ajal sinnapaika ja tormavad koos jalaväega vaenlasele käsitsi kallale. Vaevalt

saab selle nähtuse — iseendast võitluse seisukohalt küll kahjuliku nähtuse — põhjuseks pidada hirmu.

Julgus ei tule ilmsiks ainult sõjaväljal, vaid sageli paljudel teistelgi aladel. Veidi imelik oleks pidada teda siin hirmust põhjendatuks, kuigi ta on oma laadilt ikkagi üks ja seesama inimese iseloomujoon. Ja enamasti on lugu nõnda, et julge inimene jääb julgeks kõikjal — kes on julge ühel alal, jääb selleks ka teisel alal. Muidugi ei puudu siin erandid, aga need ei ole nii mõõduandvad, et nad lükkaksid ümber eelpool tähendatud mõtte.

Lahingus riskib inimene viimasega, mis tal on — oma eluga. Kaugelt suuremale osale inimesist on see omandus ka kalleim kõigest muust, muidugi mõista isiklikult, sest ühiskondlikud väärtused — rahva vabadus ja iseseisvus on veel suuremad väärtused, kui üksik peab panema nende eest oma elu kaalule.

Kuid oma eluga riskitakse ka paljudel teistel aladel ning tehakse seda täiesti vabatahtlikult, osalt küll raha ja au pärast, osalt aga teadusehimus või jälle lihtsalt seepärast, et peetakse ainult hädahohtlikku elu tõsiseks eluks. Kuidas saab siin pidada julgust hirmu läbi põhjustatuks?

Mitmed elukutsed, nagu kiskjate loomade taltsutamine, härjavõitlused, tsirkuse töö jne. seisavad alati ühenduses ohuga elule.

Ei puudu ka spordialad, kus uue rekordi taotlemine on seoses suure riskiga elule. Kindlasti on siin tegemist julguse ja vahvusega, kuid kas on selle julguse ja vahvuse tekitajaks hirm?

Ja Ameerika gangsterid kuuluvad kahtlemata julgete inimeste hulka, kuid oleks

täiesti aluseta lugeda selle julguse põhjustajaks hirmu. Tähtsaimaiks tegureiks on kõikjal, nagu juba tähendatud, ainelised huvid, auahnus, hooplemishimu, aga mitte vähesel määral ka püüd näidata oma isikliku üleolekut, katsetada oma jõudu, elada hädaohtlikku elu, kuna selles peitub omapärane võlu.

Gangster, lõvitaltsutaja, Mount Everesti vallutada püüdja, uute hädaohtlike spordirekordide taotlejad — nad kõik on julged mehed ja omamoodi sangarid, kui vaadata asjale puhtisiklikult seisukohalt. Nendele kõigile on harilikult omane julguse ülim aste — surmapõlgav julgus. Kuid ka selline julgus ei ole mingi absoluutne väärtus, mis teeks inimesest sangari, kuigi rahval on tihti kalduvus pidada sangareiks ka seesuguseid inimesi, kelle isiklik suur julgus ei rikasta üldsust milgi viisil.

Kui pidada isiklikku julgust väärtuseks juba ta enda pärast, siis oleks üheks suuremaks sangariks Don Quijote, kelle haruldane julgus seisab väljaspool kahtlust. Ometi naerame tema vahva võitluse üle tuuleveskite vastu. Ja gangsteri julgus võib panna küll imestama, kuid mitta imetlema.

Julgusel, et ta omaks ühiskondliku väärtuse, peab olema ideaal. Küsimuse raskus seisab ainult selles, milline ideaal loob seesuguse ühiskondliku väärtuse, et tema teostajat võiks pidada sangariks?

Vähe on üldisi püsivaid ühiskondlikke ideaale.

Kui palju on näiteks sõditud usu pärast, küll kristlaste ja paganate ning muhameedlaste ja ka kristlaste endi vahel! Kui palju on olnud seejuures mätreid ja julgeid endaohverdajaid sangareid. Kuid kas on maailm saanud seeläbi paremaks ja inimsugu õnnelikumaks! Sedalaadi võitlused jätavad niisamasuguse mulje, nagu Don Quijote võitlus tuuleveskiga: võitlus ideaali pärast, mis oli vaid fantoom.

Maaailmasõja algul astus mitte vähe noori inglasi peamiselt seepärast sõjaväkke, et see sõda pidi olema sõda sõja vastu, viimne sõda. Kuid needki noored inimesed võitlesid teostamatu ideaali, fantoomi eest, milline võitlus võib küll olla sümpaatne, aga ei jäta püsiva ühiskondliku väärtuse muljet.

Leidub siiski üks ühiskondlik väärtus, mis on püsiv ja alatine — rahva vabadus. Isegi nõrgeim ja julgusetuim rahvas vähemalt unistab vabadusest. Vahvale ja sõjakale rahvale on aga vabadus ja iseseisvus suurim vara, millele ei leidu võrdset. Selle vara kaitsmine loobki kõige selgemal

ja puhtamal kujul sangarluse. Siin astub inimene välja mitte enda isiklike, vaid terviku huvide eest.

Ookeani ületamine lenduri poolt, kõrge, raskelt ligipäästava mäetipu vallutamine mäeronija poolt, senitundmatu maa-alavastamine, seoses sageli väga suurte vahedega, avastusreisija poolt — need kõik on vägiteod, mis annavad nende teostajaile peale isikliku suure elamuse harilikult ka au ja kuulsust ning mitte harva ühtlasi ainelisi hüvanguid.

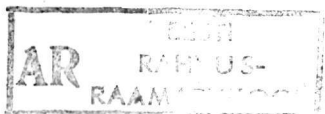
Sõdurit aga hoiab tema kohal kuuli- ja pommirahe all maast ja õhust, päevade, nädalate ja kuude, isegi aastate kaupa ainult kohusetunne. Ei ole suurimat, õilsamat sangarlust kui on sõjamehe sangarlus. Isiklikud huvid jäävad siin hoopis tagaplaanile. Isegi võimalik tasu erakordse vahuse ja edu puhul, olgu aumärkide või ainelisel kujul, on suhteliselt nii väike, et see võiks küll vaevalt ergutada kedagi vägitegudele, välja arvatud vähesed erandid.

Muidugi avaldub ka sõduri tegevuses omajagu mõju isiklik tung end maksma panna, külgesündinud kalduvus riskile. Kellel see tung ja kalduvus on suhteliselt suur, on ka suhteliselt hakkajam ja julgem ning saadab kergemini toime tegusid, milles tuleb ilmsiks sangarlus.

Kuid ühiskondlikult seisukohalt tuleb pidada iga sõdurit sangariks, kes jääb raskeimaski olukorras enda valitsejaks ja ei „lange verest ära“. Selline sõdur ei tunne kabuhirmu, ta toimib alati rahulikult ja külmavereliselt, olgu ülemuse juhtimisel või tarbekorral isiklikul algatusel.

Tahtmata põrmugi vähendada neid suuri teeneid, millised on inimkonna kui ka üksikute rahvaste elus olnud ja on edaspidigi paljudel mitmekesistel aladel tegelevail julgeil mehil, tuleb esikohale seada ikkagi sõjasangareid, väikesi, oma seisukoha poolest, kui ka suuri. Nemad on võidelnud ja võitlevad väärtuste eest, mis on püsivad ja alatised. Nendeta ei oleks ka eesti rahvas vaba ja iseseisev.

Kindlasti omab iga rahvas enda keskel sangareid ja teisalt rahvuslik enesearmatus, need kaks tõstavad kõik rahvad julgete kilda. Kuid rahva kui terviku julguse mõõtmiseks on olemas võrdlemisi objektiivne vääristaja, s. o. naabrite, eriti aga ajaloolise vaenlase hinne. Seepärast jätame avaldamata oma arvamise eesti rahva julguse ja sangarluse kohta ja laseme neist kõnelda nende rahvaste ajaloolistel mater-

jalidel, kellel meiega on tegemist olnud nii rahus kui sõjas.

Meile vaenulik Läti Hendrik kõneles oma kroonikas sageli vanaeestlaste surmapõlgavast vahvusest, millega nad kaitsesid oma vabadust maale sissetunginud sakslaste ja nende ustavate abiliste lätlaste ja liivlaste vastu enam kui kahekümne aasta jooksul.

Kui vene tsaarid hakkasid Eestit rüütama, võtsid venelaste tagasitõrjumisest kroonikute Kelchi ja Russovi andmeil ka eesti talupojad väga vahvalt osa, muidugi sel määral, mil maa tookordsed valitsejad sakslased jätsid nendele võimaluse. Üks talupoegade salkade juhte, Ivo Schenkenberg, sai koguni „Eestimaa Hannibali“ nime-tuse. Muidugi olid tema mehed mitte vähem vahvad kui ta ise.

Ka „Rootsi Raudpea“ Karl XII sõjakäigu puhul kõnelevad rootsi allikad vahel meie talupoegade vahvusest. Kui eestlased noil aegadel vahest püüdsid kõrvale hoiduda, siis ei seisnud see asjaolu mingis seoses nende julguse ja vahvusega, vaid põhjused olid sootu teised.

Venelased pole just palju kõnelenud eesti sõjameeste vahvusest. Aga nende arvamuse-na on iseloomustav ära märkida ühe vene oma-aegse maateaduse õpperaamatu ütlus: „Eestlased on pikaldased ja sünged, aga hädaohu korral vahvad ja kindlameelsed.“

Kui sakslased hakkasid Maailmasõja ajal meie maale sisse tungima, siis levitasid nad oma väes brošüüri, milles on muuseas üteldud, et eestlane on vene sõjaväes kõige parem sõjamees.

Neistki tähendusist peaks jätkuma tõenduseks, et võõrad, kes tunnevad meid veidi rohkem, peavad meid sõjaliselt julgeks rahvaks.

Julgus ja vahvus oleneb eeskätt rahva rassist ja ainult osaliselt muist tingimustest, nagu geograafilisest asendist ja ajaloolisest saatusest.

Küll on eesti rahva rassiline koostis sakslaste sissetungist saadik kaunis tunduvalt muutunud, aga õnneks mitte ses suunas, mis oleks põhjustanud meie rahva vahva meele vähendamist. Kuid ka üldiselt vahva ja sõjaka rahva keskel on mitmekesi-seid ollusi — ülijulgeid ja vahvaid, kellest tulevad vajaduse korral sangarid, ja ka isiklikult liiga tagasihoidlikke ja ettevaatlikke, millised võivad hädaohus muutuda argadeks või peaaegu argadeks. Selline tagasihoidlik inimene võib ilmutada oma „vahvusi“

juhuslikult ja seesugusel viisil, et pigistab hirmuga silmad kinni ja tormab vaenlasele peale. Kuid nagu juba tähendatud, selline „vahvus“ on hädaohtlik vahvus ja ta ei ole milgi tingimisel tüübiline eesti iseloomule. Muidugi leidub ka eestlaste keskel säära-seid inimesi, aga kahtlemata hästi vähemal arvul kui mõnegi teise rahva keskel.

Kuigi julgus on sünnipärane omadus, võidakse teda siiski hästi või halvasti mõjustada vastava kasvatuse teel. Ei saa sündinud julget meest teha halva kasvatuse läbi jäneseks, kuid siiski võidakse vähenda-da tema aktiivsust ja raugematut võitlus-meelt.

Teiselt poolt võib otstarbekohane kasva-tus, mis peab toimuma kodus kui ka koolis, tekitada aja kestes isegi õige tagasihoidli-kus ja ettevaatliku iseloomuga inimeses enam julget algatus- ja vastupidavusvõimet teotsemiseks raskes olukorras.

Sellises kasvatuses tuleks toonitada eriti kahte külge inimese iseloomus ja ka mõtte-viisis. Kõigepealt peaks püütama arenda-da tema isikliku uhkuse ja iseteadvuse tun-net. Väimselt uhke (mitte upsakas!) ini-mene ei ole kunagi arg, muidugi kui see seesmine uhkus ja iseteadvus on tõsine ja mitte ainult silmakirjaline, oma jõuetuse varjamiseks. Tema iseteadvus on liiga tu-gev selleks, et hirm surma eest võiks viia ta arguse avaldusele. Sellist iseteadvust võib aga kasvatada suuremal või vähemal määral peaaegu igas inimeses.

Veel tähtsam, kuigi raskem on kasvata-da inimesi kõikumatu le kohusetun-dele. Rahvas, kelles see tunne on süga-vasti ja tugevasti arenenud, ei tarvitse karta igavesti jääda võõra võimu alla, isegi kui ta peaks vahel eriti halva olukorra tõttu sattuma säärasesse seisukorda.

Mees, kes täidab oma kohust, sest et see on talle endastmõistetav ja kõlbeline parata-matus, ei tunne iialgi hirmu, mis sünniks ta hetkekski lööma kõikumata või jätma hinge-lise nõrkuse tõttu oma positsiooni.

Muidugi paneb nüüdisaja sõda sõduri närvid sageli väga raskele katsele. Aga tugeva kohusetundega inimene saab sel-lest katsest alati võitu, välja arvatud ainult juhud, kus närvid on täiesti rikkes ja ini-mene juba teatud määral haige.

Sellise tugeva kohusetunde kasvatamisel peab pandama peamiselt rõhku rahvus-liku terviku huvidele. Rahvas, maa ootab ja usub, et iga mees täidaks oma ko-hust, kaitseks oma kodumaad kogu oma jõuga, unustades täiesti kõik muu, ka ise-

enda. Nii suurest kohusetundest täidetud mees unustab ka täiesti hirmu, mida tekitab elualalhoiu tung lahingus.

On loomulik, et elu säilitamise vaist annab end tunda peamiselt nii kaua, kui inimene ei ole lahinguvõitlusega veel harjunud. Kuid siingi pääseb ta esimesest halvast tundest kergemini üle, kui temas on arenenud tugev ja teadlik kohusetunne.

Nagu kapten lahkub hukkuvast laevast alati viimsena või läheb sellega koos põhja traditsioonilise kohusetunde pärast, unustades täiesti surmahirmu, nii jääb ka sõdur, keda täidab sügav kohusetunne, vankumata nii kauaks oma kohale, kui teda seal vajatakse.

Kuid seesugust sügavat kohusetunnet tuleb süstemaatiliselt arendada ja kasvatada kogu rahva seas, sest seesugune kohusetunne on rahva vabaduse ja riikliku julgeoleku tähtsaimaks eeltingimuseks. Seesugune kohusetunne loob vajaduse korral tõsisest sangarlust, mis säilitab rahvale tema vabaduse ja iseseisvuse.

Spordi tippsaavutused võivad meelitada rahvuslikku iseteadvust, aga nad on kasu-

tud riigikaitse mõttes, välja arvatud vaid need, mis seisavad selle ülesandega seoses, nagu laskesport.

Suursaavutused teaduse, kunsti ja kirjanduse alal on muidugi igale rahvale uhkuseks ja võivad mõjuda kaasa tema kultuurilisele arengule. Kuid kogu seesugune areng on võimalik täiel määral ikkagi vaid vabas rahvusriigis, rahva keskel, kes ei seisa teise rahva surve all. Siit järgneb loomulikult, et rahva iseseisvuse kaitse alal tekitab sangarlus, mil on ühiskondlik väärtus.

Julgus ja sangarlus, mis taotleb midagi ilusat ja kõrget — näiteks mees püüab oma elu kaalule pannes lõhkuva hobuse kinni — on alati kõrgelt hinnatav. Aga suure ulatuse saavad julgus ja sangarlus ikkagi vaid seal, kus nad astuvad terviku huvide teenistusse, nagu riigikaitses.

Sellelt seisukohalt peaksid küll meie Vabadussõja kangelased olema rahva, eriti noorsoo keskel, vähemalt niisamagi tuttavad, nagu on tänapäeva filmi-„kangelased“, mida kahjuks ei saa nüüd ütelda. Kuid asja parandus on ikkagi võimalik. Ho.

Taktika alalt.

Taktikaline ülesanne nr. 1*)

Grupül VI olukorra hinne, käsk ja tulekava.

Major I. Mäe.

1. Täiendavaid selgitusi olukorrast suurtükiväe alal.

22. augustil kell 1100, s. o. rügl 8. kallaletungi käsu andmise momendil, VI k. grupi ja III r. grupi üksuste asetus, sidekorraldus ja tegevusaste pidi olema järgmine:

— Grupül VI (kelle juures adjutant, juhtimiskomando ülem ja 1. patarei ülem) rügl 8. juures. Grupi ja 1. patarei eelluure andmeid võimalikude tulepositsioonide, soodsate VP, vastase ja oma jalaväe kohta on grupülil ja patarülil olemas. Samuti grupül VI on saanud brigsuurülilt korraldusi ja juhtnõore suurtükiväe jaotuse ja tegevuse kohta. 2./VI ja 3./VI patareidega on ratsavirgatside.

— Grupi juhtimiskomando (siderühm ja osa luure-möödurühmast) ja 1./VI asuvad rännakukorras Audonna ja Plaksi (lõunapoolne) vahelises rajoonis.

— 2./VI lahingukorras positsioonil I/8. pealetungiribas. Tulepositsioon — Tilga talu juures, VP — Ellapu talus.

— 3./VI lahingukorras positsioonil II/8. pealetungiribas. Tulepositsioon Vesneri as. üks km lõunapool, VP — Möllatsi metsa põhjaserval.

— 2./VI ja 3./VI toetasid oma tulega 8. rügl. esijärgu üksusi vastase eelosade tagasitõrjumisel ja katsid esijärgu pataljonide hargnemist; need patareid on valmis katma esijärgu pataljonide asumist kallaletungi-lähtealusele.

*) Vaata „Sõdur“ s. a. nr. nr. 1—2 ja 6—8.

Res.-kapten Jakob Munner VR II/3 †

Lahkus jälle mees, kelle sõda teinud ja kes sõda teinud. Silmapaistev juht Vabadussõjas, ehkki tema koht ei seisnud juhtkohtade reas mitte esikohtade läheduses. Astus Maailmasõtta koolipingilt ja lahkus Vabadussõja järel sõjaväeteenistusest, olles lõpetanud oma elutöö. Aeg Vabadussõjast tänapäevani, see oli juba järele sellele tähtsamale, mis oli sõdade keerises. Ta oli ka üks neid paljusid eestlasi, kes, teenides Läti rahvusliikudes väeosades, aitas oma isikliku tublidusega kaasa Läti küttide üldisele kuulsusele Vene tsaari armees.

Jakob Andrese p. Munner sündis 26. jaan. 1895. a. Kuigatsi vallas Valgamaal, õppis Puka õigeusu algkoolis, Vaimulikus koolis Riia vaimuliku seminari juures ja Riia Vaimulikus seminaris, mille 6 klassi lõpetamise järele 1915. a. kevadel astus 1. juunil 1915 Vilno sõjakooli. 1. oktoobril samal aastal lõpetas sõjakooli lühendatud kursuse ja määrati noore lipnikuna Kaasani sõjaväe ringkonda 248. jalaväe tagavarapataljoni. Lühikese teenistuse järele seal saadeti omal soovil 8. novembril Dünaburgi kindluse komandandi käsutusse, teenistusse määramiseks Läti kütipataljoni. 16. novembril jõudis kohale ja määrati juurelakitatuna 6. Tukumi kütipataljoni. Järgmise, s. o. 1916. aasta 24. juulil viidi üle äsja vormeeritud 8. Volmari kütipataljoni, kus teenis noorema ohvitserina ja roodu ülema kohusetäitjana kuni 4. juunini 1917, (vahepeal 21. oktoobril 1916 moodustati pataljon ümber kütipolgus), saades P.-Stanislause III järgu, P.-Anna III järgu, P.-Stanislause II järgu ja P.-Vladimiri IV järgu aumärkide osa-likseks. Ühtlasi ülendati samas pataljonis 25. juulil 1916 nooremleitnandiks ja 15. oktoobril 1916 leitnandiks. 4. juunil 1917, osa võtnud paljudest lahingutest, lahkus 8. Volmari Läti kütipolgust ja ilmus 10. juunil 1. Eesti polku, kus määrati 8. roodu ülemaks. 6. augustil samal aastal ülendati alam-kapteniks (staabi-kapteniks). Saaremaa operatsiooni ajal 1917. a. sügisel sattus 4. oktoobril koos 1. Eesti polgu osadega Muhumaal sakslaste kätte vangi. Viibis Saksamaal vangis kuni kevadeni 1918, mil tuli tagasi kodumaale. 25. novembril 1918 astus teenistusse 1. jalaväepolku ja määrati seal 2. roodu ülemaks. 13. detsembril sõitis kiirelt vormeeritud rooduga rindele 5. Rakvere jalaväepolku ja astus kohe sõjategevusse. 25. detsembril määrati 5. Rakvere jalaväepolgu 8. roodu ülemaks. Sellele kohale jäi kuni 1. jaanuarini 1919, mil nimetati polgu erigrupi (kapten Kivilo grupi) juhiks ja tegi läbi selle grupiga üldise pealetungi Anija juurest Narva. 22. jaanuaril määrati Narvas sama polgu 3. roodu ülemaks ja 28. jaanuaril 1. roodu ülemaks, missugusele kohale jäi kuni 17. veebruarini 1919. 18. veebruaril määrati 5. Rakvere jalaväepolgu II pataljoni ülemaks. Sellele kohale jäi kuni 18. juulini, olles vahepeal 7.—20. juunini haige ja 20. juunist kuni 12. juulini terviseparanduslikul puhkusel. 18. juulil 1919 määrati 5. Rakvere jalaväepolgu ülema abiks. Olles 7. novembril 1919 ülendatud kapteniks, teenis sellel ametkohal kuni Vabadussõja lõpuni, täites vahepeal polgu ülema kohuseid 17. detsembrist 1919 kuni 3. jaanuarini 1920, 23.—27. märtsini 1920. ja 8.—16. aprillini 1920. Peale Vabadussõja teenis 5. Rakvere jalaväepolgus edasi kuni 1. jaanuarini 1921, täites samal ajal paaril korral lü-

Res.-kapten Jakob Munner.

hemat aega ka polgu ülema kohuseid. 1. jaanuaril 1921 viidi üle ümbervormeeritud 5. jalaväepolku, kus teenis kuni sõjaväeteenistusest vabanemiseni 20. märtsil 1921, olles uues polgus ohvitseride nimekirjas üle koosseisu. Vabanemise järel oli lühikest aega Tartus politsei teenistuses ning siis 10. jaanuarist 1923 kuni 1. juunini 1924 Piirivalve teenistuses. Piirivalve teenistusest lahkudes töötas vahepeal mitmesugustel aladel, kuni siirdus lõpuks Viru maavalitsuse teenistusse, kus teenis teemeistri ametkohal lõpuks juba raske kopsuhaigusega võideldes, kuni lahkumiseni meie keskelt 7. märtsil 1936.

Kaasteenijad mäletavad kadunud kui külma-verelist ja osavat sõjameest, kes oli Vabadussõjas lõpuks polgu ülemaal tubliks abimeheks terve polgu sõjategevuse juhtimisel. Isikliku vahvuse eest on Vabariigi Valitsuse poolt kapten Munnerile annetatud II liigi 3. järgu Vabaduse Rist, tasuta maa normaaltalu suuruses ja rahaline autasu 750 krooni.

10. skp. sängitati kapten Munner Rakvere sõjaväe kalmistule maamulda Vabadusristi vendade, 5. üksiku jalaväepataljoni auvalve ja 5. Rakvere jalaväepolgu jäädvustamise seitsi esindajate ning lähema tutvusringkonna saatel. Kadunud sõjameest jäi leinama abikaasa ühes aastase pojakese Viktoriga.

Kallis kaasvõitleja, olgu Sulle kerge kodu-maa muld, mille vabastamiseks Sa andsid oma parima!
Kapten G. Simmo.

- Laskemoon: Grupi voor täis asukohaga Metskülas; 1./VI — üks tü. 2./VI ja 3./VI vähemalt ¼ tü.
- III raskegrupp hargnemas lahingukorda Taidla, Tilga, Rõõmu as. rajoonis. Ülesande nr. 1 algolukorra märkuste p. 2 järgi raskegrupp peab olema lahinguvalmis suurtükiväelise ettevalmistuse alguseks. Grupül III on saanud brigsuurülilt korraldusi ja juhtnõõre suurtükiväe jaotuse ja tegevuse kohta,*) mille põhjal ta on loonud kontakti rügül. 8. ja grupül VI (vt. LE. § 36). Grupil laskemoona 1½ tü.

2. Suurtükiväe jaotus ja ülesanded.

Rügül 8. käsu p. 5. järgi VI kergegrupp (8. rüg. käsutuses) ja III raskegrupp (brigadi üldtegevuse suurtükiväena) peab:

- Teostama 30 min. jooksul suurtükiväelist ettevalmistust vastase kaitsepositsiooni neutraliseerimise eesmärgiga.
- Kallaletungi algades (ilma 3./VI, kes toetab II/8. pealetungi), andma toetustulesid I/8. pealetungiribas (s. o. toetama rügemendi pealööki).

Saanud brigsuurülilt käsu kokkukõlastada VI ja III grupi tegevus 8. rüg. ribas kuni M₁ vallutamiseni grupül VI näeb oma ülesandeid järgmises:

- VI kergegrupi tegevuse organiseerimine ja juhtimine täies ulatuses.
- III raskegrupi tulede organiseerimine ja juhtimine.
- VI kerge- ja III raskegrupi tulede juhtimine ja kokkukõlastamine rügül 8. käsu ja järgnevate nõudmiste järgi.

Selleks grupül VI peab koostama suurtükiväe tulekava, milles on ette nähtud mõlema grupi tuleülesanded suurtükiväelise ettevalmistuse ja toetustulede alal. Grupül III peab organiseerima ning juhtima oma patareide tegevust tulekava kohaselt ja grupül VI täiendavate korralduste kohaselt eestoodud tegevuse raamistikus.

Kui teisi korraldusi ei järgne, siis suurtükiväelise ettevalmistuse algus K—30 min. on kell 1230, s. o. pataljonide kallaletungilähtealusele asumise momendil. Need patareid, kes ei asu veel lahingupositsioonil, peavad enne suurtükiväelist ettevalmistust toimetama eellaskmisi, milleks kulub aega vähemalt 15—20 min. Seega suurtükivägi peab lahinguvalmis olema hiljemalt kell 1210 ehk 1 tund 10 min. pärast rügül 8. käsu andmist kallaletungiks.

*) Vaata 8. rügüli käsk p. 5.

Kui võtta aluseks suurtükiväe inspektori poolt 10.06.32 väljaantud „Normid suurtükiväe väljaõppe tasapinna hindamiseks“, kus öeldud:

- aeg peajõudude suurtükiväe hargnemiseks (ülesande saamisest) — 1 tund.
- aeg ülesande saamisest ühe km kaugusel tulepositsioonist kuni valmisolekuni tuleavamiseks — 20 min.,
- aeg suurtükiväegrupi täieliseks topograafiliseks ettevalmistamiseks (mõõta 3 tulepositsiooni, 3 punkti vastase piirkonnas ja grupüli VP) — 2 t. 20 m.,
- aeg patarei täieliseks topograafiliseks ettevalmistuseks (algpunkti ja patarei tulepositsiooni asukoha kindlakstege mine) — 1 t. 30 min.,
- 2 km kaabli vedu (murdmaastikul) — 30 min.,

siis peab oletama, et grupi juhtimiskomando siderühm ja 1./VI (kelle traatside üksikute ühenduste suurim pikkus ei ületa 3 kilomeetrit) suudavad organiseerida vajaliku side- ning vaatlusvõrgu ja olla valmis tuleavamiseks hiljemalt 45 min. jooksul pärast käsu jõudmist üksuse asukohta. Ülejäänud 25 min. on küllalt selleks, et grupüli korraldused grupi siderühma ja 1. patarei hargnemiseks jõuaksid õigel ajal kohale.

2./VI ja 3./VI olid juba lahinguvalmis; neil jääb ainult arendada ja täiendada oma side- ja vaatlusvõrku vastavalt määratud tegevusele.

Kuigi suurtükiväelise ettevalmistuse alguseks grupp ei suuda läbi viia täielikku topograafilist ettevalmistust, siiski selleks vajaliste mõõtetöödega tuleb algust teha, sest et kallaletungi mitteõnnestumise korral on ikkagi vaja täpsemaid laskeandmeid.

3. Maastik; positsioonid.

Rügemendi kallaletungi lähtealuse rajoonis ja sellest kagu poole maastik on suuremalt osalt madal, kaetud soiste ja suurtükiväele läbipääsmatute metsadega ja soiste heinamaadega. Teedevõrk puudulik. Kirbu ja Möllatsi metsade loodeserva ees olev maastik on madal ja vastase poolt hästi nähtav. Mõlemad metsad ühes soistunud heinamaadega moodustavad rügemendi kallaletungi lähtealuse maa-ala, 3 km laia rinnetpidi ja 4 km sügava, kuhu patareid ei saa asuda positsioonidele. Varjatud tulepositsioone ja juurdesõidu teid rügemendi ribas on olemas ainult Plaksi (lõunapoolne), Tilga, Vesneri as. lõunapool.

Vaatlust Kirbu, Möllatsi a. jonnelt loodesse võib toimetada ainult kuni kõrg.

86,1, Kilgi kõrts jooneni. Kaugemaa vaatlust võib teostada ainult Rätsepa, Kristjani ja Engavere rajoonidesse. Kõrveküla, Kilgi kõrts joonelt avaneb vastasel hea vaatlus.

Selle tõttu patareid peavad asuma tulepositsioonidele kuni 3 km kaugusel vastase vastupanupositsiooni eelservast. Kergetahuri patareide laskekaugus kuni M_1 jooneni jääb seega 5—6 km, kergetahubitsa patareid — kuni $5\frac{1}{2}$ km. Neil kaugustel patareide neutraliseeriv tuli on küllalt mõjuv. Halbade vaatlustingimuste tõttu tuleb igast patareist saata ühes jalaväe esijärgu osadega eelvaatlejaid ning vastase positsiooni sisse murdel patareide VP kiires korras ette viisata. Peale selle grupül VI peab esinema brigsuurülile nõudmisega, et tema käsutusse antaks (vastase positsiooni sügavuses märkide leidmiseks ning suurtükiväe tulede kontrolliks maapealsetest VP mitterahvatutele märkidele, nagu patareid, varud, lahingumasinade lähtekohad) üks lennuk.

4. Vastase kaitsepositsioon; suurtükiväe tulede märgid.

Vastase kaitsepositsioonil on organiseeritud pidev tulesüsteem lahtistest automaatreelvade pesadest (tulepunktidest):

- Kõrveküla tuuleveski ja Kool vahel (märk nr. 1),
- kõrg. 86,1 liivaaugus (märk nr. 2),
- kõrg. 86,1 (märk nr. 3); sealsamas vastase võimalik VP,
- kõrg. „K“ juures (märk nr. 4),
- kõrg. „M“ juures (märk nr. 5),
- Kilgi kõrtsist 200 m lõunas (märk nr. 6),
- mets „V“ lõunaserval (märk nr. 7).

Vastase vastupanupositsiooni sügavuses on kindlaks määratud kaevikud, kus nähtavasti asuvad varusosad ühes automaatreelvadega:

- Univere talu juures (märk nr. 8),
- Rätsepa talu juures (märk nr. 9),
- Kristjani talu juures (märk nr. 10).

Vastase patareide tulepositsioonid:

- Lombi (edelapoolne) juures (märk nr. 11),
- Lombi (kirdepoolne) juures (märk nr. 12).

Loetletud märgid kuuluvad neutraliseerimisele suurtükiväelise ettevalmistusega ja toetustulede algperioodil. Seega tuleb neutraliseerida 12 märki kahe või kolme patareid tulekoondistega, mille kestus ühes tulelekkandmisega oleks 5 min. Kuue pata-

reiga võib neutraliseerida kolmepatareiliste tulekoondistega 30 min. jooksul 12 märki. Suurtükiväelise ettevalmistuse ajal peab neutraliseerima vastase patareid ja VP, kuna lõpul peab neutraliseerima need märgid, mis on kõige lähemal kallaletungivale jalaväele.

Kuna rügul 8. käsu p. 6. põhjal tangitõrje sünnib patulide korraldusel, siis tangitõrje üksikuid kahureid paneb välja ainult pataljoni suurtükivägi (s. o. väikekaliibrilised kahurid). Grupi ülesandeks tangitõrje alal jääb ettevalmistusi teha tule alla võtmiseks:

- tulekoondistega vastase tangiosade lähterajoonid,
- tuletõkkega tulistada ründavaid tanke,
- patareide tulepositsioonid organiseerida nii aktiivseks kui ka passiivseks tangitõrjeks.

5. Laskemoona kulu kuni M_1 vallutamiseni.

Laskemoona maksimaalse kulu arvutamise aluseks tuleb võtta tulistamise kestus ja maksimaalne lubatud tulekiirus sel ajal (vt. Sv. E. V. § 238).

Tulistamise kestus kuni M_1 vallutamiseni koosneb suurtükiväelise ettevalmistuse ja toetustulede perioodidest ning eellaskmistest (eellaskmiseks tarvitata laskemoona kulu võetakse keskmiselt 5% üldkulust), Suurtükiväelise ettevalmistuse perioodil 30 min. jooksul võib tulistada vahetpidamata normaalse tulekiirusega, s. o. k. kahur — 2, raske haub. ja raske kahur — 1 ja raske haubits — $\frac{1}{4}$ lasku minutis suurtüki peale. Kui tulistada märke 3 min. tulelöökidega, kus tulede üleviimiseks ühelt märgilt teisele on 2 min. vaheaega, siis võib tulistada suurendatud tulekiirusega. (K. kah. — 3—4, k. haub. ja raske kahur — 2 ja r. haub. — 1 lask minutis). Seega suurtükiväelisel ettevalmistusel oleks maksimaalseks laskemoonakuluks k. kah. — à 60 lasku, k. haub. ja r. kah. — à 30 lasku ja raskel haub. à 20 lasku suurtüki peale, (s. o. umbes $\frac{1}{4}$ tü.). Vastase positsiooni sügavus kuni M_1 on umbes 3 km. Kui arvestada jalaväe keskmiseks liikumiskiiruseks vastase positsiooni sisemuses üks km/30 min. ja maksimaalseks tulekiiruseks sel ajal 20% võrra vähendatud normaalne tulekiirus, siis toetustuledeks 90 min. jooksul kuluks: k. kah. — 160, k. haub. ja r. kah. — 80 ja r. haub. 50 lasku, (s. o. umbes $\frac{1}{4}$ tü.). Seega tulistamiseks pärast M_1 vallutamist grupil olevatest laskemoona tagavaradest jääb vähemalt $\frac{1}{4}$ kuni $\frac{1}{2}$ tü.

6. Grupül VI käsk.

Kohe pärast rügül. 8. käsu saamist grupül VI annab suusõnalisi korraldusi grupi juhtimiskomando ja 1. patarei ülematele nende üksuste hargnemiseks lahingukorda ja lahinguvalmisseadmiseks. Oma esialgsed korraldused 2./VI ja 3./VI jaoks traatside loomiseks grupi ülemaga ja ettevalmistusteks grupi ülesande kohaselt grupül saadab kirjalikult. Samuti annab kohe kirjaliku korralduse grupi laskemoonaohvitserile patareide täiendamiseks laskemoonaga. Pärast seda grupül koostab üldise tulekava VI ja III grupi jaoks, milline antakse täitjatele ja jalaväe üksustele hiljem. Grupi tulekava peab olema patareides hiljemalt kell 1200.

Sel viisil grupül VI poolt antud suusõnalised ja kirjalikult üksikkorraldused fikseeritakse hiljem grupül VI kirjalikus käsus ja tulekavas.

Grupül VI operatiivkäsk nr. 1.

Nimeta talu Kirbu küla
lõunaserval,
22.08 kell 1200.

1. Teated olukorrast. Vastane asub kaitsel Raadi vlm., Kõrveküla veski, kõrg. 86,1, Kilgi kõrts, Lubja joonel, kus temal organiseeritud pidev tulesüsteem. Kindlustustöödest on vastasel organiseeritud lahtised automaatrelvade pesad, laskurikaevikud ja ühenduskraavid. Kõrg. 86,1 ja Kilgi kõrtsi ees on näha traattõkkeid. Vastane on purustanud sillad Vesneri as., Kilgi kõrtsi teel. Tema patareid näivad asuvat Soo ja Engavere rajoonis.

2. Toetatava jalaväe ülesanne. 8. rügement organiseerib kallaletungi lähtealuse Möllatsi metsa ja Kirbu küla loodeserval ja vallutab täna vastase positsiooni Kõrveküla, Kilgi kõrtsi rajoonis, andes III brigaadi rindel pealöögi. Rügemendi raskuspunkt vasakul tiival.

Rügemendi pealetungiriba — vaata skeem. Pataljonid asuvad kallaletungi lähtealusele kell 1230. Kallaletungi alguse kellaaeg („K“) antakse erikäsuaga.

I/8., kõvendatud kahe tangirühmaga, murrab läbi vastase vastupanupositsiooni Kõrveküla ja kõrg. 86,1 rajoonis ja arendab edu Pärna üldsuunas, andes rügemendi rindel pealöögi.

II/8., kõvendatud ühe tangirühmaga, murrab läbi vastase vastupanupositsiooni Kilgi kõrtsi rajoonis ja arendab edu Haava as. üldsuunas.

III/8. rügemendi varus Kirbu metsas.

M1: Vaestemaja, Lombi (idapoolne).

3. Suurtükiväe ülesanne. Suurtükiväe ülesanne (VI kergegrupp 8 rüg. käsutuses ja III raskegrupp brigaadi üldtegevuseks) 30 min. jooksul enne kallaletungi algust neutraliseerida vastane erikava (vaata suurtükiväe tulekava) järgi. Kallaletungi algades läheb 2./VI k-grupist 1/8. ja 3./VI k-grupist II/8. otsetoetuseks, kogu ülejäänud suurtükivägi toetab rügemendi pealööki.

Suurtükivägi peab suutma anda ümberpaigutuseta mõjuvat tuld kuni M₁ vallutamiseni.

Tankide asumist lähtepositsioonile katab suurtükiväe ettevalmistustuli.

4. Tegevuslõigud:

1./VI — Raadi vlm. (s. a.) kuni mets „W“ (s. a.);

2./VI — Raadi vlm. (v. a.) kuni kõrg. „K“ (s. a.);

3./VI — kõrg. 86,1 (s. a.) kuni Lubja (s. a.);

III raskegrupile — Raadi vlm. (s. a.) kuni mets „W“ (s. a.).

5. Tuleülesanded patareidele (vaata tulekava).

6. Tulepositsioonide rajoonid:

1./VI — Plaksi (lõunapoolne); 2./VI — Tilga talu; 3./VI — Vesneri as. üks km. lõunapool.

III raskegrupi tulepositsioonid — Taidla, Tilga, Rõõmu as. rajoonis.

7. Vaatluspunktide rajoonid:

1./VI — Plaksi (põhjapoolne); 2./VI — Ellapu talu; 3./VI — Möllatsi m. põhjaserv.

VI kergegrupi VP — Plaksi põhjapoolne.

III raskegrupi vaatluspunktid — Kirbu küla, Möllatsi as. rajoonis.

8. Gruppidel lahinguvalmis olla täna kell 1210.

9. Mõõdutööd. Grupi algpunkt nr. 1 — kõrg. 86,1, nr. 2 — Kõrveküla veski, nr. 3 — Kilgi kõrts. Mõõdurühm alustab kohe grupi topograafilise ettevalmistuse töid.

10. Side. Grupi keskjaam — Tilga, eelkeskjaam Kirbu metsa põhjaserval. 1./VI, 2./VI ja III raskegrupp loob telefoniside minuga grupi keskjaama kaudu, kuna 3./VI — eelkeskjaama kaudu. Minu K. P. Kirbu küla lõunaserval (nimeta talu).

11. Laskemoonaga varustamine. Grupi LP alates kell 1300 kuni 1330 1./VI ja 2./VI jaoks Audonna, 3./VI jaoks — Aravuste.

7. Suurtükiväe tulekava.*)

Lisa op. käsule nr. 1.

Tulistamise		Märgi nr. nr.	Tulistaja üksus	Märkmeid:
periood	kellaeg			
Eel- laskmine	K—50 K—30	3 ja 6 1, 2, 4, 5, 11 ja 12	1./VI III r. grupp	
Suurtükiväeline ettevalmistus	K—30 K—27 K—28 K—25 K—24 K—21 K—22 K—19 K—19 K—16 K—17 K—14 K—14 K—11 K—12 K—09 K—09 K—06 K—07 K—04 K—04 K—01 K—02 K+01	11 12 3 10 7 8 9 2 6 1 4 3 5	2./VI ja 1./III 2./III ja 3./III 1./VI ja 3./VI 2./VI ja 1./III 1./VI, 3./VI ja 2./III 2./VI ja 1./III 1./VI, 3./VI ja 2./III 2./VI ja 1./I.I 1./VI, 3./VI ja 2./III 2./VI ja 1./III 1./VI, 3./VI ja 2./III 2./VI ja 1./III 1./VI, 3./VI ja 2./III	<p>Märkmeid: 1. Alates kell K—25 3./III hoiab vastase patareid hõreda tule all ä ühe suurtükiga.</p> <p>2. Alates kell K+10 tule ülekandmiseks vastase positsiooni sügavusse antakse rida punaseid rakette kompülide korraldusel.</p> <p>3. Tule väljakutseks uuele märgile antakse rida rohelisi rakette märgi suunas.</p> <p>4. Alates kell K+10 kerged patareid tulistavad märke patarülide algatusel või esijärgu patarülide ja kompülide nõudmisel. Rasked patareid — grupüli korraldusel.</p> <p>5. Tule väljakutseks vastase soomusmasinate rünnaku puhul antakse rida valgeid rakette esijärgu kompülide korraldusel.</p> <p>6. Suurtükiväelise ettevalmistuse tulekoondiste tulekiirus:</p> <ul style="list-style-type: none"> — k. kahur — 3—4 lasku minutis, — k. haubits ja raske kahur — 2 lasku minutis, — r. haubits — 1 lask minutis. <p>7. Laskemoona liik:</p> <ul style="list-style-type: none"> — 50% granaat hetks. ja 50% granaat normaals. või — 50% gr. h. s., 25% gr. n. s. ja 25% šrapnelle.
Toetustuled	K+01 K+04 K+03 K+05 K+08 K+10 K+06 K+09 K+08 K+10	2 3 5 4 8 9	2./VI ja 1./III 1./VI ja 2./III 3./VI 3./VI 2./VI ja 1./I.I 1./VI ja 2./III	

*) Tulekava on koostatud nii, et tulistamine oleks katkestamatu kogu suurtükiväelise ettevalmistuse kestel, mis tagab tankide müra katmise kallaletungi lähtealusele asumisel.

Taktikaline ülesanne nr. 1.

Pataljon kallaletungil kaitsele asunud (välisõja oludes) vastasele.

Pikompüli olukorra hinne ja ettepanek rügulile.

Koostanud major N. Thar.

22. 08 kell 1030 oli pioneeride jaotus järgmine:

- pirühm I on patül I käsutuses ülesandega abistada pataljoni edasiliikumisel läbi Kirbu metsa (kell 1030 I pataljon oli juba läbistanud Kirbu metsa, pataljonile pidi järgnema lahinguvoor, Kirbu metsas teid ega sihte ei ole, seega ka patül I käsutuses pidi juba olema pirühm kolonniteede korraldamiseks);
- pirühm II on patül II käsutuses ülesandega parandada Pilka as., Vesneri as., Kilgi kõrts, Haava as. tee ja kõrvaldada tõkkes sellel teel ulatuses, et pataljon ja temale juurde antud üksused võiksid takistamatult edasi liikuda;
- pikompül, pirühm III ja pikompani lahinguvoor (ilma kahe rühmavankrita) asub Tilga talu rajoonis, III pirühmal ülesannet veel ei ole.

Samal ajal pikompül Tilga talus sai pirühmüli I ja II ettekanded pioneeritööde suurusest ja käigust I ja II pataljonis.

Pirühmüli II ettekanne pikompülile (kirjalik ettekanne saadetud virgatsiga).

Pikompülile — Tilga talu.

22. 08 kell 0950 Vesneri as., kaart 1:25000.

Pilka as., Vesneri as., Haava as., maanteel vastane on purustanud silla, mis Vesneri as. ligikaudu 350 m lõunas, Mõllatsi teeristi ja tee Kilgi kõrtsi ees.

Purustatud sild asus magistraalkraavil, mille laius on 6 m ja sügavus 2 m, silla pikkus on 10 m ja kõrgus 3 m, vee sügavus kraavis on 80 cm, vaiade rammimine on võimalik; ehitusmaterjale on võimalik saada Vesneri asundusest (kaugus 0,5 km) ja Mõllatsi metsast (kaugus 1 km), juurdeveo teed head. Mõõdapäias silla kõrvalt pole võimalik; uue silla ehitamine kandvusega 7,2 tonni ühe pirühmaga kestab 6 tundi. Purustatud sillast pääseb mööda kõrvalteel läbi Vesneri as. Sellal kõrvalteel n.-alohv. X avastas Vesneri as. idaserval oleval teelahkmel teemuldesse peidetud viivitusmiini, mis on kahjustuks tehtud. Loobusin purustatud silla parandamisest, seadsin üles teelahkmetele teenäitajad ja asusin rühmaga Mõllatsi teeristi parandamisele.

Mõllatsi teerist on purustatud kahe maalaue laenguga. Lehtrite läbimõõt on 6 m ja sügavus 2,5 m. Mullatööde üldine maht on 36 m³, palkteed tuleb ehitada 12,5 jm („Sõdur“ 1933. a.

nr. 41 — art. „Purustatud maanteede parandustööd“). Materjali tee parandamiseks saab kohapealt ja Mõllatsi metsast (kaugus 200 m). Teeristi parandamiseks patül II määras minu käsutusse lisatööjõuna kaks jagu jalaväge. Teeristi parandamisele asusin kell 0930, töö lõpeb kell 1230.

(Ajaarvutuse selgitamiseks toon tööjaotuse teeristi parandamisel, pirühmüli ettekandes seda müdugi ei leidu. Üks jagu pionere ja kaks jagu jalaväge täidavad lehtrid mullaga kihtide kaupa ja tambivad mulla kõvasti kinni; tööline täidab kaheksatunnisel tööpäeval 5 m³ mulda, seega lehtrite täitmine kestab $36:5 \times 8:27 =$ ümmarguselt 2 t. 10 min. Samal ajal kolm jagu pionere valmistavad metsas palke — \varnothing 12—15 cm, pikkus 4 m — 125 tk — P. E. I § 187 p. 188 — ja kannavad nad paranduskohale. Pärast lehtrite täitmist 2 jagu pionere ja 2 jagu jalaväge ehitavad 12,5 jm palkteed 45 minutiga, seega teeristi parandamine kestab ümmarguselt 3 tundi. 2 jagu pionere valmistavad parandusmaterjale tee parandamiseks Kilgi kõrtsi rajoonis. Tööriistadeks on pioneeride kantavad ja rühmavankris veetavad tööriistad).

Tee purustuse kohta Kilgi kõrtsi ees puuduvad veel andmed.

Pärast Mõllatsi teeristi parandamist kavatsen asuda parandusmaterjalide ettevalmistamisele Mõllatsi metsas.

(allkiri),
pirühmüli II.

Pirühmüli I ettekanne pikompülile (kirjalik ettekanne saadetud virgatsiga).

Pikompülile — Tilga talu

22.08. kell 1010 Plaksi talu, kaart 1:25000.

Tilga talust Kirbu'ni läbi Kirbu metsa on tähistatud kolonnitee jalaväele; metsas pinnas on kohati märg ja pehme, kuid jalavägi pääseb takistamatult läbi.

Tilga küla põhjapoolsest talust Plaksi taluni on tähistatud kolonnitee lahinguvoorile; tee üldine pikkus on 1500 m. Kirbu metsas on pinnas märg ja pehme ning tee sõiduosa vajab kindlustamist ligikaudu 250 m ulatusel. Otsustasin kindlustada tee sõiduosa pehmetes kohtades, katmisega kuuseokstega; tööle asusin kell 0940, kolonnitee on valmis kell 1220. Suurtükiväe läbisõiduks tee ei ole kõlvuline ka pärast pehmete kohtade katmist kuuseokstega.

Pärast töö lõppu rühm kogub Plaksi talu rajooni Kirbu metsa põhjaservale.

(allkiri),
pirühmüli I:

Kell 1035 pikompül käskis pirühmüli III luurata heinamaad, mis asub Tilga talust läänes, ja selgitada kolonnitee ehitamise võimalusi k. suurtükiväele Tilga talust Ellapu — Kõrveküla teeni ja asuda tee ehitustööde organiseerimisele ning sõitis ise

koos rügüliga Kirbu metsa põhjaservale. Luureandmed pikompül käskis saata temale Kirbu metsa põhjaservale Plaksi talu rajooni hiljemalt kell 1115.

Teel, saanud eespooltoodud andmed rühmülidelt ja informatsiooni rügüli otsusest, pikompül hindab olukorda alljärgneva mõttekäigu kohaselt.

1. Rügemendi ülesanne. Rügemendi ülesandeks on tungida kallale kaitsele asunud vastasele. Rügement tungib kallale kahe pataljoniga esijärgus, üks pataljon varus.

2. Vastase hüpoteetiline analüüs. Vastane taandumisel purustas ülekäigud Emajõe ja Pilka as., Vesneri as., Kilgi kõrts, Haava as. maantee kolmest kohast. Kindlasti vastane on ette valmistanud teede ja sildade purustusi ka kaitsepositsiooni sisemuses ja tagalas. Öhu-luure andmeil 15.08 on märgitud vastase organiseerimistööd tema praegusel kaitsepositsioonil. Seega vastasel on olnud ligikaudu nädal aega kaitsepositsiooni kindlustamiseks ja purustiste ettevalmistamiseks. Sellest võib järeldada, et purustised ei või olla laiaulatuslikud ja nende parandamine ei tohiks nõuda palju aega ega parandusmaterjale. On võimalik, et vastane on peitnud teedesse või hoonetesse tõmbe-, löök- või viivitussütikutega varustatud fuggasse.

3. Maastik. Teevõrk rügemendi pealetungiribas Kirbu-Vesneri as. joonest loodepoole on küllalt tihe rügemendi ja rügemendile juurde antud osade maanööverdamiseks ja edasitungimiseks. Rügemendi pealetungiriba lõunaosas puuduvad teed ja siin tuleks ehitada kolonniteed läbi Kirbu metsa jalaväe kolonnide, lahinguvõori ja k. suurtükiväe ühekordseks läbiminekuks, kuna rügemendi peateedeks peavad jääma Pilka as., Vesneri as., Haava as., ja Möllatsi as., Kõrveküla, Pärna, Vasula as. teed.

Üldiselt maastik ei raskenda, pigemini ta soodustab pioneritööde läbiviimist. Kuni Vaestemaja, Lombi põhjapoolse joone (M_1) vallutamiseni teedel kitsustikke ei ole ja kõikjal on võimalik kõrvalteede ehitamine möödapääsemiseks purustatud kohtadest teedel. Tee parandusmaterjale saab võimalikkude purustiste asukohtade lähedusest Möllatsi ja Kirbu metsadest ning rügemendi pealetungiribas asuvatest metsasaludest ja küladest.

Pioneritööd kallaletungi lähtealusele asumisel on võimalik läbi viia varjatult vastase maapealse vaatluse eest.

Vaestemaja, Lombi põhjapoolne joonelt (M_1) edasitungimisel rügemendil seisab ees Amme jõe ületamine (jõe hinne ja jõe ületamise küsimused jäävad käesolevas ülesandes lahendamata, sest jõe ületamine on eriküsimus, mille lahendamine koos teise ülesandega koormaks liig lugejaid ja nõuaks palju ruumi).

4. Pioneride ülesanne. Kallaletungi lähtealusele asumise momendist kuni kallaletungi alguseni tulevad läbi viia järgmised pioneritööd.

a. II pataljoni pealetungiribas:

— jätkata Möllatsi teeristi parandamist; kallaletungi alguseks teerist peab olema parandatud, et oleks võimalik kasutada sarühma vajaduse korral ka I pataljoni pealetungiribas; igal juhul parandustööd peavad olema läbi viidud M_1 vallutamise ajaks, sest siis suurtükivägi peab positsioon vahetama ja edasi liikuma;

— tee parandusmaterjalide valmistamine tee kiireks parandamiseks Kilgi kõrtsi ees;

(tangirühma abistamine kallaletungi lähtealusele asumisel langeb ära, sest tangid pääsevad läbi Möllatsi metsa sihte mööda).

b. I pataljoni pealetungiribas:

— kolonniteede ehitamise jätkamine läbi Kirbu metsa;

— tangirühmade abistamine läbisõidul Kirbu metsast kallaletungi lähtealusele asumisel tangikompani ülemal nõudmisel (selle töö suurus selgub vaid pärast maastiku luuret tangihvitseri poolt).

c. Kolonnitee tähistamine ja ehitamine Tilga talust Ellapu-Kõrveküla teeni kahe k. patarei ühekordseks läbisõiduks suurtükiväe ümberpaigutamisel pärast M_1 vallutamist. Selle töö suurus selgub vaid pärast andmete saamist luurele saadetud ohvitserilt (pirühmül III). Kui luurel selgub, et selle tee ehitustööd on liig suured ja tööga õigeks ajaks valmis ei saa, siis tuleb läiendada lahinguvõorile määratud kolonniteel tehtud tööd, et ka k. patareid võiksid sealt läbi sõita.

Kallaletungi vältel kuni M_1 vallutamiseni tulevad läbi viia järgmised pioneritööd:

— Vesneri as., Kilgi kõrts, Haava as., Kirbu, Kõrveküla, Pärna, Vasula as ja Möllatsi as., Kõrveküla teede parandamine ja töö-

keete kõrvaldamine teedelt; tööde suurus on veel teadmata, sest ta on veel vastaselt läbiviidavate purustiste arvust ja suuruselt ning selgub vaid pärast vastase kaitsepositsiooni vallutamist;

— tangikompani abistamine kallaletungil (selleks üksikud pijaod, näiteks üks pijagu kahe tangirühma peale, liiguvad tankide järele koos jalaväe esijärguga; kui üksikud tangid jäävad kinni kas vastase kaevikutesse või mujale, siis pioneerid jäävad jalaväest maha ja päästavad tangi lahiti, peamiselt kaevamistöödega; samade pijagude ülesandeks on ka tangimiinide üleskorjamine, kui vastane on katnud oma positsiooni miiniväljadega);

— maastiku luure toimetamine peidetud fuggasside ülesleidmiseks ja fuggasside kahjutuks tegemine (erimeeskondi pole vaja selleks määrata — see on tee parandajate ülesanne);

— pärast vastase kaitsepositsiooni vallutamist vastase traattöke hävitamine kõrg 86,1 ja Kilgi kõrtsi ees (erimeeskondi selleks pole vaja määrata — seda võivad teha tangikompani abistajad jaod);

— Tilga talu, Ellapu kolonnitee ehitamise jätkamine või lahinguvoorile määratud kolonniteel tehtud tööde täiendamine.

Vahetult pärast M_1 vallutamist peab püüdma vallutada Haava as. sild Amme jõel ja teha süüteseadis kahjutuks, kui sild on ette valmistatud purustamiseks, enne kui vastane suudab silla õhkida.

5. Oma jõud. Pirühm I on patül I ja pirühm II patül II käsutuses. Pirühm III ja pikompani voor asuvad Tilga talu rajoonis. III pirühmal ülesannet veel ei ole. Rühmad on täies koosseisus, moraalne ja füüsiline seisukord tugev, pioneeritöodes vilunud.

Vajalikkude pioneeritööde läbiviimiseks jätkub pikompani vooris veetavatest tööriistadest ja abinõudest.

Brigaadi pioneerid ehitavad silla Emma jõele ja seepärast nad ei saa abistada rügementi pioneeritööde läbiviimisel. Lisatööjõudu on võimalik saada vaid varupataljoni kuni kaks rühma.

6. Aeg. Kallaletungi algus on varemalt kell 1300, seega on kallaletungi alguseni aega veel vähemalt 2 tundi. Selle aja jooksul lõpetada I ja II pataljoni peale-

tungiribades pioneeritööd, mis on vaja läbi viia enne kallaletungi algust (pirühm I ja II ettekanded).

Tilga talu, Ellapu kolonnitee peab olema valmis kui M_1 on vallutatud; seega on selle tee ehitamiseks aega ligikaudu 3 tundi. Kas selle ajaga jõuab lõpetada tööd või mitte, on veel teadmata, sest puuduvad luureandmed.

7. Ilmastik (vt. „Sõdur“ nr. 1—2 s. a.) pioneeritööde läbiviimist ei takista.

Olukorra hindamise tulemusena pikompül kandis rügulile lühidalt ette, missugused pioneeritööd tulevad läbi viia kallaletungi lähtealusele asumisel ja kallaletungi välitel ning tegi järgmise ettepaneku pioneeride kasutamise kohta.

Pikompüli ettepanek rügulile Kirbu metsa põhjaserval 22.08 kell 1050.

1. Jätta pirühma I patül I käsutusse ülesandega:

- jätkata kolonnitee ehitamist läbi Kirbu metsa, teed peavad olema valmis kell 1230,
- parandada Kirbu, Kõrveküla, Pärna tee ja kõrvaldada tõkked sellelt teelt,
- abistada tangirühmasid kallaletungil,
- toimetada maastiku luuret peidetud fuggasside ülesleidmiseks ja teha nad kahjutuks.
- pärast vastase kaitsepositsiooni vallutamist hävitada vastase traattõkked kõrg 86,1.

2. Jätta Pirühma II patül II käsutusse ülesandega:

- parandada Pilka as., Vesneri as., Kilgi kõrts, Haava as. tee ja kõrvaldada tõkked sellelt teelt, pannes erilist rõhku tee kiirele parandamisele Kilgi kõrtsi ees;
- abistada tangirühma kallaletungil,
- toimetada maastiku luuret peidetud fuggasside ülesleidmiseks ja teha nad kahjutuks,
- pärast vastase kaitsepositsiooni vallutamist hävitada vastase traattõkked Kilgi kõrtsi ees.

3. Pikompüli pirühmaga III ilma ühe jaota korraldada kolonnitee ehitamist kahe k-patarei ühekordseks läbisõiduks Tilga rajoonist Kirbu, Kõrveküla teele; töö peab olema valmis hiljemalt 22.08 kell 1400; töö läbiviimiseks patül III anda pikompüli lisatööjõudu kuni kaks rühma pikompüli nõudmisel. Pärast töö lõppu jätta kohale pijagu kuni patareide läbisõiduni ja kahe jaoga asuda Vesneri as., Kilgi kõrts, Haava as. teel tehtud paranduste täiendamisele.

4. Rattkompüli moodustada salk koosseisus üks rattirühm + sarühm + pijagu (jalgr.) rattirühmüli juhatusel. Salgal vallutada Haava as. sild Amme jõel vahetult pärast M_1 vallutamist ja teha kahjutuks süüteseadis, kui sild on ette valmistatud purustuseks, enne kui vastane suudab silla õhkida.

Rügul nõustus selle ettepanekuga ja käskis ettepaneku p. 4 asjaosaliste teatada. Ettepaneku teised punktid pikompüli andis edasi asjaosalistele erikorraldustena. Patülid ja pirühmülid saavad erikorraldu-

sed õigeaks ajaks kätte, sest need pionertööd, mis tulevad läbi viia enne kallaletungi algust, on juba alustatud.

22.08 kell 1110 pikompül sai Kirbu metsa põhjaserval pirühmül III ettekande, millest selgus, et Tilga talust läänes asuv heinamaa on tasane ja pinnas küllalt kõva suurtükiväe ühekordseks läbisõiduks, tuleb vaid ehitada sild ühele kraavile ja tähistada tee, lähised on juba valmistatud. Kraavi laius on 3 m ja silla pikkus oleks 4 m, ehitusmaterjale saab Kirbu metsast (kaugus 300 m). Silla ehitamiseks on vaja 9 palki \varnothing 20 cm ja 40 latti \varnothing 10 cm.

Käesoleval juhul pikompülil jääb vaid hinnata aja elementi. Arvestades kolme piijao tööjõudu puude mahavõtmine ja palkide ning lattide valmistamine kestab 40 min., materjalide kohalekandmine 30 min. ja sil-

la ehitamine ja üheaegselt sellega tee tähistamine 40 min. — kokku 1 t. 50 min. ehk ümmarguselt 2 t. Pirühmül III, kes asub Tilga talu rajoonis, võib saada korralduse kätte hiljemalt kell 1125, kui pikompül ise Tilga talu rajooni tagasi sõidab (kaugus Kirbu metsa põhjaservalt Tilga taluni 1500 m — tee halb), pirühm jõuab Kirbu metsa ehitusmaterjalide valmistamise kohale kell 1135 (kaugus ligikaudu 600 m), tee saab valmis kell 1330 (pool tundi enne tähtaega). Lisatööjõudu pole vaja nõuda.

Selle hinde alusel pikompül otsustas sõita tagasi Tilga talu rajooni ja käskida pirühmülile III oma rühmaga (ilma ühe jao-ta) asuda viivitusega kolonnite ehitamisele Tilga talust Ellapu, Kõrveküla teeni.

Itaalia = Abessiinia sõda.

Sündmused jaanuari lõpust märtsi alguni.

Kui võitlused 1935/36. a. vahetusel, mida käsitlesime eelmises kokkuvõttes¹⁾, itaallastele sisuliselt kujunesid kaitselisteks tegevusteks, siis veebruarikuust alates lahingute algatamine läks tagasi nende kätte. Teatud passiivsusele itaallasi vahepeal, nagu selgub, oli sundinud uute jõudude koondamise ja tagala korraldamise vajadus, mis nõudsid suurt tööd ja hulka aega.

Tagala korraldamise alal itaallastel kõige suuremaks raskuseks oli juurdeveo teede korraldamine. Pearõhk siin endiselt langes põhja rindele. Tähtsaim tee, Adigrat - Makalle, suudeti lõppeks jaanuaris autotranspordiks korda seada. Ka lennuväljade sisseeadmine nõudis aega, mitte ainult nende arvu laiendamisega Eritreas, vaid ka nende soetamisega juba vallutatud piirkondades, Aksumi ja Makalle juures. Mis puutub materjalosa täiendamisse, siis pearõhk siin vahepeal langes lennuväe täiendamisele. Veebruarikuu alguks itaalia lennuvägi Abessiinia sõjateatril luges ravis üle 800 lennuki, neist üle 500 põhja rindel.

Samal ajal ka itaalia elavjõudude arv tõusis järjekindlalt. Detsembris teotsenud 13 diviisi asemel itaallastel jaanuarikuu lõpul Abessiinia sõjateatril oli kasutada juba 18 diviisi, neist lõuna rindel endiselt 5, põhja rindel aga endise 8 asemel 13 diviisi.

Kohale olid toodud mitte ainult kõik esialgses kavas sõjaks Abessiiniaga mobiliseeritud diviisid, vaid ka täiendavaid osi Liibiast ja emamaalt. Ühes uute diviiside tulekuga sai põhja-armee ka uue jaotuse. Juba jaanuaris vormeeriti juurde uus III korpus, milline sama kuu teisel poolel asus rindele, I ja Eritrea (end. Pärismaalaste) korpuse vahele, Makallest edelasse. Veidi hiljem moodustati juurde veel IV korpus, asukohaga Aksumi ja Selaklaka rajoonis. Korpuste arv põhja rindel seega veebruarikuu alguks tõusis viiele, endise kolme asemel. Iga korpus mahutas endasse 2 diviisi, kokku seega korpustesse koondatud 10 diviisi. Ülejäänud 3 diviisi (1. Eritrea, Assieta ja alpiküttide Pusteria diviis) — jäeti armeejuhatuse varru Makalle rajooni. Kõiki kokku üle 200 000 mehe.

Abessiinia jõududest põhja rindel samal ajal oli väljas (vt. skeem): ras Mulugeta rühmitus (1) — u. 45 000, ras Kassa ja ras Sejumi rühmitus (2) — u. 40 000 ja ras Imru rühmitus (3) — kuni 30 000 meest. Edasi, läände, abessiinlastel veel ras Aielu rühmitus (Setiti jõel — u. 30 000 meest), milline aga jäi lahingupiirkonnast välja, samuti kui abessiinlaste väed teises järgus (Aladži — Fenaroa — Haida joonel, u. 90 000 meest) ja rinde varus (Dessie juures — ligikaudu sama palju). Nagu jõudude võrdlus näitab, itaallased oma rind aktiiv-

¹⁾ Vt. „Sõdur“ nr. 6/8 — s. a.

semas osas veebruarikuu aluks saavutasid ligi kahekordse ülekaalu ka elavjõus, rääkimata tehnilisest üleolekust, mis sõja algusest saadik maksev ja nüüd oli suurenenud veelgi.

Tagala korraldanud ja uue väejaotuse läbi viinud, ühtlasi kasutades oma igakülgset üleolekut vastasest põhja rindel, itaallased siin järgnevalt võtsidki ette rea lööke, järkjärgult lüües kõiki vastase rühmitusi oma rinde ees. Kuna maastik Tembienis, Makallest lääne pool, suuremate jõudude pealetungiks otse rindelt polnud soodus, suundus itaallaste esimene löök Makallest lõunasse, ras Mulugeta vägede pihta. Suuna valikut siin õigustas veel asjaolu, et ka ainult taktikaline edu siin võis hiljem kujuneda strateegiliseks, kui läheb korda ohtlikumat vastaste rühmitust — ras Kassa ja ras Sejumi oma — lõunast haarata. Mainitud rühmituse püsides Tembienis, see pidevalt ähvardas Makalle ühendusi põhja.

Ras Mulugeta armee tuumaks oli osa neeguse kaardiväest, kõvendatud mobiliseeritud regulaarväega. Jaanuari lõpust saadik ras Mulugeta väed olid kindlustunud Antala rajoonis, peamiselt Aradami mäel (2986 m), Selikotist edela pool. Mäei asudes abessiinlased sellega tagasid ras Kassa ja Sejumi vägede toitmist ja varustamist. Positsioon mäel oli 8 km lai ja 3 km sügav.

Itaallaste kallaletung algas 11. veebruari koidikul kahe korpusega, lähtealusega Gabati jõe joonel. Esimesena asus kallaletungile I korpus (3. jaanuari ja Sabauda diviisid), vallutades mäe ida lüngud ja mõned punktid Selikotist idas ja kagus. Kallaletungi toetav suurtükituli takistas abessiinlasi vasturünnakule minemast. III korpus (23. märtsi ja Sila diviisid) jäid algul lähtealusele, kattes I korp. paremat tiiba. Itaallaste vasakut tiiba kattis, nagu varemgi, kindral Mariotti erikolonn (Seheti juures).

12. veebruaril I korp. vasak tiib jõudis edela suunas kuni 2 km edasi. Korpuse paremal tiival Selikoti lähedal lahing kujunes raskemaks, kusjuures mustsärklaste (23. märtsi) diviis õige tugevasti kannatas ja teda oldi sunnitud kõvendama alpiküttidega armee varust. 12. veebr. hommikul algas kallaletungi ka III korpus, õhtuks jõudis mäe lääne lüngudele.

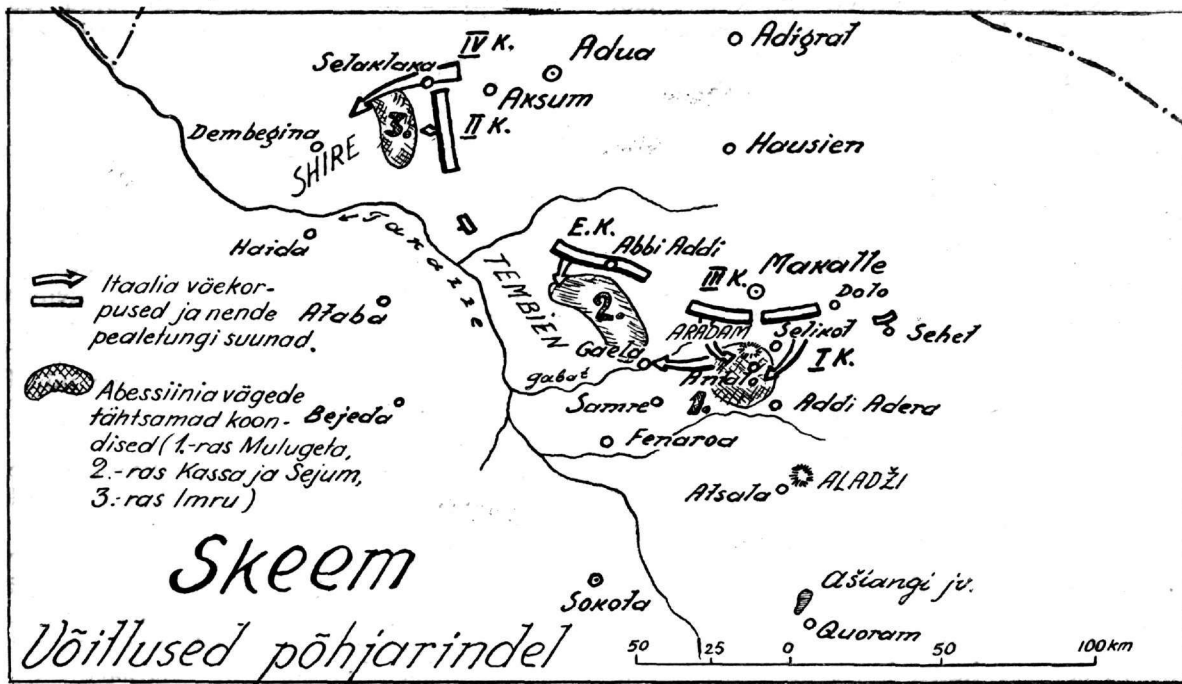
13. ja 14. veebruaril itaallased suure vihma tõttu olid sunnitud pidama vaheaega. Abessiinlased kasutasid seda vasturünnaku toimetamiseks, u. 3000 mehega, itaallaste

äärmise vasaku tiiva vastu. Ettevõtte ei andnud siiski tagajärgi.

15. veebruaril itaallased, pärast tugevat suurtükitule ettevalmistust, jätkasid kallaletungi. I korpuse vasak tiib tungis võrdlemisi kiiresti Antalo ja Addi Adera vahele välja, lõigates abessiinlaste taandumistee Aladži peale. III korpus hoogsa rünnakuga murdis abessiinlaste rinde Aradami lääne serval. Vaatamata tugevale suurtükitulele abessiinlased sel päeval tervelt üksteistkümmed korda võtsid ette jõulisi vasturünnakuid, kuid vastast tagasi viisata neil ometi ei läinud korda. Õhtul nad algasid taandumist, jättes mäe lõplikult maha öösi. Kuna tee lõunasse (Aladži peale) oli ära lõigatud, suurem osa abessiinia jõudusid taandus Fenaroa suunas; osa siiski, ringteid kaudu, tuli välja Aladži teele. Jälitamist 16. veebruaril itaallased toimetasid ainult lennuväega. Vaatamata itaallaste suurele ülekaalule (u. 70 000 meest 45 000 vastu) ja rasketele kaotustele (kuni 5000 surnut ja samapalju haavatuid), abessiinlased siiski taandusid korras, ööl vastu 17. veebruari isegi veel kord rünnatas itaalia I korpuse osi.

Pärast Aradami vallutamist, jättes I korpuse teotsema lõuna suunda, marssal Badoglio suunas oma III korpuse sealt järsu pöördega Gaela peale, s. o. läände, et haarata ras Kassa ja Sejumi väerühmitusi lõunast. Samal ajal ka Eritrea korpus, kõvendatud alpiküttide ja mustsärklastega, algas kallaletungi ras Kassa ja Sejumi vägedele, haarates neid põhjast. Uus operatsioon saavutas kulminatsiooni 27.—29. veebruaril. Eriti haaramine lõunast pani abessiinlased õige raskesse seisukorda ja nad kandsid ränku kaotusi. Lõppeks siiski, pärast kahepäevast lahingut, ras Kassal ja Sejumil läks korda oma vägesid lahingust välja tuua ja taanduda edelasse, Takazze jõe suunas. Jälitades vastast, Eritrea ja III korpus ühtlasi jätkasid puhastusaktiooni Tembieni kõrgmaal — ülesanne, mis iseendast väga väsitav ja nõuab palju aega.

Lisaks võidule Tembienis itaallased vahepeal saavutasid veel edu ka lõuna suunas, I korpuse rindel. Korpus, pärast lahingut Aradami juures, jätkates liikumist lõunasse, leidis vaid vähest vastupanu ja lõppeks, 27. veebruaril, jõudis Aladži mäeni, võttes viimase oma alla. Edasi siit korpuse osad ei liikunud, vaid asusid oma seisukohti kindlustama. Igasuguse vastupanu puudus siin tõendas, et ras Mulugeta väed, kelle hooleks oli lõunasse viiva suure tee kaitse, ei olnud veel suutnud end korda seada.

Üksteise järele lõõnud nii ras Mulugeta kui ras Kassa ja Sejumi vägesid, itaallased oma pealetungi sarjas viimasena, kuu lõpul, asusid ründama ka ainsamat, seni oma kohale jäänud ras Imru väerühmitust Shire provintsis.

Tembieni lahing oli veel käimas, kui 29. veebruari varahommikul itaal. II ja IV korpus ras Imru jõududele kallale tungisid: II korpus — idast, rindelt, ja IV — haaramisega põhjast. Võitlused keetsid kuni 2. märtsini, millal abessiinlased ka siin olid sunnitud oma seisukohad maha jätma ja algama taandumist Takazze jõe suunas.

Märtsi alguks seega, kokku võttes, itaallastel oli korda läinud vastast põhja rindel lüüa rinde terves ulatuses. Kuivõrra on üks või teine abessiinia lõõdud väerühmitus

viimaste lahingute lõppedes säilitanud oma võitlusevõime, ei ole praegu veel selge. Teisest küljest jääb veel oodata — kuivõrra suudavad itaallased kasutada oma edu, s. o. lõplikult puhastada Tembieni ja Shire provintse kuni Takazzeni, millega saavutatakse looduslik kaitse itaalia senistele võidetud seisukohtadele. Ja see peaks sündima veel enne vihmaaja algust.

Mis, lõppeks, puutub sündmuse sõjateatri lõuna rindel, siis jaanuari lõpust märtsi alguni olukord siin oli üldiselt vaikne. Operatsioonide arenedes põhja rindel, itaallased siin samal ajal aktiivsust ei avaldanud. Algatust ei avaldanud ka abessiinlased, piirdudes vaid jõudude uuestikorraldamisega, mis kindral Graziani pealetungiga jaanuaris olid viidud segi.

A. K.

Toidustamine talvel.

(Rootsi eeskirja andmetel.)

Sõjapidamisega talvel ühenduses olevad raskused annavad end kaunis kõvasti tunda toidustamise alal. Külma ja lumi mõjutavad toiduainete vedu, alalhoidu ja meeskonna toitmist ja seavad üles inimesesöögi — loomatoidu normide koostamisel ja tarvitamisel erilisi nõudeid. Pimedus raskendab toiduainete vedu, toitude valmistamist ja toidujagamist.

Muuseas tuleb pidada silmas, et toidunormide rasvasisaldavus külmal ajal peab olema suurem kui suvel. Hobuste toitmise suhtes aga tuleb külma ilmaga suurendada kõrstoitu määrat jütoidu kulul.

Sõjaväe toidunormidesse kuuluvaid aineid võib külmatundlikkuse suhtes jagada kolme rühma: a) ained, millele külm ei tee kahju, b) ained, millele külm ei tee

küll kahju, kuid muutuvad aga külma läbi enam või vähem raskesti käsitatavaks, c) ained, millele külm teeb kahju.

Esimesse rühma kuuluvad näiteks: värske liha, soolaliha, tangud, suhkur, sool, kohv ja ka kõvaleib, milline on tarvitusel Soomes ja Skandinaavia riikides. Konserveid külmuvad küll kergesti, kuid kui neid ei lasta korduvalt külmuda ja jälle sulada, siis nad seeläbi ei lähe rikki.

Teise rühma kuuluvad muuseas pehme leib ja juust. Pehme leib külmub oma suure veesisaldavuse tõttu kõvaks tombuks, mis raskendab ta väljajagamist. Isegi, kui leiba uuesti sulatada, ei ole tema tarvitamine hõlpus, sest ta külmub sõduri ranitsas uuesti ära. Külmunud leib on söömiseks ebamugav. Juust ja temaga asendatavad või ning margariin on külmunud olekus väljajagamisel väga raskesti käsitatavad.

Ärakülmanud leib, juust ja margariin sulatatakse enne väljajagamist pikkamisi üles. Kui need ained pannakse külmunud tugeva soojuse kätte, langevad ülessulamise järgi väikesiks tükikesteks. On otstarbekohane panna külmunud juust mõneks tunniks külma vette ja lasta seejärgi pikkamisi ära kuivada.

Kolmandasse rühma kuuluvad kõigepealt kartulid. Oma suure veesisaldavuse tõttu külmuvad nad juba väheste miinuskraadide juures. Täielik läbikülmumine aga sünnib alles -10° juures.

Külmunud kartulil on magus maitse ja ta ei ole toiduks küllalt sobiv.

Keedetud kartul kardab vähem külma kui toores.

Siin kartulite kohta öeldu on maksev ka teiste juurviljade suhtes.

Toiduainete alalhoiu alal tuleb pidada silmas, et õrnaloomuliste ainete säilitamiseks, nagu seda on kartul, juust, margariin, või, leib jne., püütaks muretseda võimalikult külmumisvabad ruumid.

Väeosadele väljaantud toiduained hoitakse majutusel võimalikult maja sees või soojendatud talionnis. Õrnad ained kaetakse kinni kottidega, heinte või õlgedega. Rännakul tulevad sellised õrnad ained, kui nad ei ole parajasti toiduks valmistamisel, samuti katta kinni kottide, õlgede, kuuseokstega jne.

Kartulite kaitsmiseks külma vastu võidakse kasutada, kus ei ole olemas erilisi isoleerimiskaste, mitmekordset paberist valmistatud kotte. Seesugused paberikotid, täidetud heintega, on ka õige sobivad juustu alalhoidmiseks.

Nagu juba tähendatud, peab toidu rasvasisaldavus olema talvel suurem kui muul ajal. Järgmiseks tähtsaks nõudeks on, et sõduritele antaks söögiaegade vahepeal sooja jooki.

Suurema rasvasisaldavuse nõuet võidakse täita kõige paremini sel viisil, et tehakse vahetust põhitoiduainetes.

Muuseas, kartuli külmatundlikkus sunnib teda sageli vahetama teiste toiduainete vastu, milleks on pruunid oad, rohelised herved, makaronid, kuivatatud kartulid jne.

Sooja jooki tuleks anda ööpäeva jooksul mitu korda, eriti teenistuses, mis nõuab meestelt pikemaajalist paigalseismist või maaslammamist.

Värske liha keetmisel võidakse osa leest, mida ei tarvitata supiks, kasutada hiljem lahjendatult soojajoogina.

Kõige ergutavamaks on kohv ja sobiv on juua teda harilikul söögiajal. Pikemal rännakuil on kohane tarvitada teed, majutusel ja eelpostidel aga tuleb eelistada piima ja lihaleent, samuti ka šokolaadi, kui see on võimalik.

Külm ja suusatamine suurendavad tunduval määral inimese tarvidust rikkaliku ja sooja toidu järgi, mispärast peab, kui on võimalik, talvel suurendatama söögiaegade arvu. Igatahes oleks soovitatav anda sooja toitu kolm korda päevas — muidugi kui teenistuse ja muud olud seda lubavad — ja peale selle veel sooja jooki, vastavalt oludele.

Valveosadele, samuti ka öösi väljasolevaile patrullidele ja ööteenistuses olevaile staabide ja sidemeeskondadele, ning muile sellistele, on vahel tarvilik anda süüa korralike söögiaegade vahel. Kui seks otstarbekaks muid toiduaineid ei leidu, võib selliseid väeosi erakordselt varustada tagavara toiduainetega, milleks on eriti otstarbekohane šokolaad. Kui seisab ees pingutav suusatamine, peab hommikueine olema õige tugev. Puder ei ole selleks küllalt kohane, küll aga piima ning jahusupp. Keeduteenistuse korraldamisel kompanis või mõnes teises väeüksuses tuleb pidada silmas, et vahemaa keedupaiga, toiduainete hoiupaiga, söögipaiga ja kokkade majutuspaiga vahel oleks võimalikult väike. Peale selle talletakse liiklemise kergendamiseks lumme jäljed nende paikade vahele.

Keedupaik valitakse värske vee lähedusse ja sellisesse kohta, kus leitakse kaitset tuule ja lumetuisu vastu. Lumest valmistatakse seinad. Ühe pikuti sein aarde teha hakse puuhalgude tuli, või asetatakse tule

restid, et soojendada ja valgustada ruumi. Sobivasse kohta paigutatakse talionn, kokkade, tarbeasjade ja toidumootorite jaoks.

On otstarbekohane talvel tarvitada enam keedetud kui küpsetatud toite, sest viimaseid on raskem hoida soojadena. Peale selle küpsetamine külma ja lumetuisuga üldse tülikas asi.

Tuleb pidada veel silmas, et talvel edasiliikumisel kõrveb toit kergemini põhja kui suvel, sest, et sõiduk talvel vähem rappub, mispärast kokad peavad toitu hoolikalt ümber segama.

Kuna peenikesed puud annavad ühtlase ma soojuse, siis tulevad põletispuud lõhkuda võimalikult peenikeseks.

Soe vesi peab olema alati käepärast keedunõude pesemiseks ja sooja joogi valmistamiseks. Kõik, mida vajatakse enne järgmisel päeval edasiliikumist, tehakse valmis juba õhtul.

Kui on tarvis sulatada lund, valitakse lumevõtmiseks eri paik. Kui lumesulata-

ne sünnib lahtisel tulel, peab nõud kaetama kaantega. Meeskonna toitmine talvel nõuab suuremaid ettevalmistusi, pikemat aega ja enam järeltõid kui harilikult. On soovitatav, et söömine sünniks võimalikult maja sees või talionnis. Staapide juures peaks hoitama valmis teatud arv kergesti valmistatud konserviportsjoneid patrullide ja teiste selliste jaoks.

Kui on olemas vastav arv katlaid ja sööginõusid, peaks toiduainete jagamine sündima telkideviisi. Kui on kange külm või lumetorm ja toitlustamist ei saa korraldada majas või taluonnis, tuleb toit jagada välja väikeste üksuste, näit. jagude kaupa.

Toidu järgi tulles peaks toidunõu olema võimalikult soojendatud. Tuleb pidada silmas, et joogivesi oleks alati leige.

Toiduainete väljajagamise töö on tunduvalt kergem, kui ta toimub maja sees, seep. tuleks selleks tööks valida võimalikult kindel ulualune, isegi juhul, kui toiduainete vedu läheb seeläbi veidi pikemaks.

Ho.

Bibliograafia.

Tegeliku kaitseväeteenistuse pikendamise kava Belgias.

La France Militaire teatel 19. veebruarist s. a. on Belgia kaitseminister Devèze esitanud parlamendile seaduseprojekti tegeliku kaitseväeteenistuse pikendamiseks. See projekt sisaldab väga huvitavaid mõtteid ja ajalehe arvates võiks olla isegi eeskujuks. Seaduseprojekti üks juhtmõtteid on järgmine: „Meie riigikaitse organisatsioon omab ainult kaitse eesmärgi. Sõjaliste organisatsioonide eesmärgiks on territooriumi puutumatus tagamine kahes suunas: 1) n a t s i o n a a l s e s, s. o. tagada meie kodu puutumatus, vältida vastase sissetungi ja sellega kaasaskäivaid sõjakoleidusi rahvale; 2) i n t e r n a t s i o n a a l s e s, s. o. takistada sissetungijale kasutada meie territooriumi platsdarmiks meie sõbralikkude riikide territooriumi vallutamiseks.“

*

Belgia praegune kaitsejõudude seisukord kavatsetava seaduse maksma pannes ja korraliste ning erakorraliste krediitide kasutades peaks olema kõigiti rahuldav. Uue seaduse mõiste kohaselt kaitsejõudude ümberkorraldamine tagab kõigiti kiire mobilisatsiooni. Kõik rahva jõupingutused oleksid asjatud ja rahalised ning elavjõulised ohvrid tulutud, kui järgnev ootamatu ja

jõuline motomehhaniseeritud osade sissetung poleks takistatav.

*

Meie piirikatte teostamisel omavad purustised kogu kattesüsteemis esmajärgulise tähtsuse. Käesoleval ajal lühendatud teenistuse tõttu inseneriosad ei ole suutelised kõiki vajalisi purustusi teostama. On vaja kutsuda sisse käsutusväelased, et täita kava tema kogu ulatuses. See aga toob esile aja-kaotuse ja võib anda vastasele edumaa. Piirikatte programmis ettenähtud purustiste läbiviimine on seega põhjuseks, mis õigustab inseneriväeosade tegelikus teenistuses olemise aja pikendamist. Sama küsimus kerkib üles ka sideosadega, kes peavad alati valmis olema vaatluse ja alarmi teenistuseks. Järelikult inseneri- ja sideosade tegevteenistuses olemise aja pikendamine on õigustatud, vastavalt nende ülesandele 14 kuni 16 kuule.

Kuna ratsa- ja ratturiosad moodustavad katteosade luustiku, siis ka nende osade tegeliku teenistusaja kestvuse pikendamine on õigustatud 18 kuule. Teisest küljest jalgaväeosad, kes peavad osa võtma piiri katetest ja on praegu teenistuses vaid ainult 8 kuud, ei suuda läbi aasta efektselt täita

neile ettenähtud ülesandeid. Eriti on see aga maksev kuulipilduja üksuste ja tangitõrjet teostavate osade kohta. Kuna meie kindlused moodustavad piirikatte süsteemis alalise kaitse — kondikava — siis peavad nemad ka olema soliidset ja jõuliselt kaitsitud. See omakorda nõuab, et kindluse osade teenistusaeg tuleks pikendada 16 kuule.

Lõppeks strateegiliselt tähtsate punktide suurte ja tundlikkude tööstusentrumite kaitse vastase ootamatute õhukallaletungide vastu, millised on kokkukõlastatud motoriseeritud osade tegevusega rindel, nõuab õhukaitseosade alalist valmisolekut. Sellest tingituna tuleb ka maapealsete õhukaitseosade teenistusaega pikendada 16 kuule.

Kokkuvõttes näeme, et tegeliku teenistusaja pikendamine kuuluks teostamisele alljärgnevatel osadel:

- ratsakoprusel,
- mõnedes jalaväeosades,
- mõnedes siderügementides,
- kindluste suurtükiväes,

- inseneriväeosades, ja
- maapealse õhukaitse osades.

Eestoodust näeme, et tegeliku kaitseväeteenistuse pikendamine ei ole ühevõrdne kõikides osades, vaid siin on lähtutud mitmesuguste relvaliikide väljaõppe ulatusest ja piirikatte teostamise vajadusest. 8-kuuline tegelik kaitseväeteenistus jääb maksma soomusosades, diviisi kuulipildujate pataljonides, suurtükiväes (välja arvatud ratsasuurtükiväeosades), õhukaitseosades ja transpordi osades.

Lähtudes üldisest kaitseväeteenistuse koormatusest, on ühtlasi võimalus tegelikku kaitseväeteenistust vähendada 7 kuule teravhoidlikul ja intendantlikul alal ja 6 kuule väeosade sanitaridele.

Seega vähem kui üks kolmandik sissekutsutavast kontingendist kannab suurendatud teenistusnormi, kuna $\frac{2}{3}$ kontingendist kannavad teenistust praeguste normide, s. o. 8 ja 12 kuu kestel. — se —

Ootamatus kaitsele.

Selle pealkirja all ilmus vene ajakirja „Vojennõi Vestnik'ü“ 1935. a. nr. 5. huvitav artikkel, mille kokkuvõtte toome alljärgnevalt.

Ootamatus peab olema eranditult kõigi lahingutegevuste oluliseks osaks. Kaitsele, samuti kui pealetungil, peab kasutama ootamatust. See osutub vahendiks, mis annab võimaluse kindlustada arvulist ülekaalu, mida vastane ei oota ei ajas ega ruumis. Ta annab võimaluse üllatada vastast, desorienteerida teda sündmuste tegeliku seisukorra suhtes, tekitada talle materjalset kahju ja purustada temas lootus kavatsatud ettevõtte edusse.

Osav juhtimine, saladuse hoidmine ja suur liikuvus manöövril, need on ootamatuse saavutamist võimaldavad tegurid. Peale nende on tähtsaks eeltingimuseks vägede hea väljaõppe tase.

Ootamatus kaitsele on abinõu, mis teataval määral võimaldab kompenseerida kaitse negatiivseid külgi. Ainult on vaja leida vastavaid moodusi ja vorme ootamatuse saavutamiseks ning rakendada neid osavalt vastavalt olukorrale. Kaasaja sõjatehniline areng asetab kaitsele ootamatuse saavutamiseks hulga soodsamasse tingimusesse kui pealetungija.

Peagu kõigi riikide sõjavägedes kaasaja diviisi organisatsioon iseloomustub kiiresti

liikuvate ja suure manöövrivõimega motoriseeritud osade olemasoluga. Mehhaniseerimine, inseneri- ja üldse sõjatehniline asjandus suurendavad ootamatuse saavutamise ja kaitse aktiveerimise võimalusi.

Alljärgnevalt mõningaid välismaa eeskirjade vaateid ootamatusele kaitsele.

Poola jalaväe eeskirja § 234 ütleb: „Kaitsele peab kasutama kõiki võimalusi, et saavutada ootamatust. Seda saavutatakse oma tulerehvade ja varude varjamise, ebasümmeetrilise asetamise, pettepositsioonide ehitamise ja julgustamise abil, mille juures vastane ei saaks orienteeruda kaitse süsteemi ja tulirelvade tõelise asetuse suhtes. Ootamatuse element tõuseb ridade tulepositsioonide vahetamise, flankeerivalt ja otsesihitud tulistamiseks määratud kuulipildujate ja jalaväesuurtükide varjumisega viimse momentini. Mõnikord sama eesmärgiga avatakse tuli ainult lähedalt distantilt. Nende sammude tulemusena vastane satub ootamatule vastupanule ja tulele neis rajoonides, kust ta seda üldse ei oodanud. Tema üksused satuvad segadusse, muudavad kallale tungi suunda ja nad ei saa küllaldest tuletoetust. Lisaks sellele, ootamatud ja energilised vastulöögid desorienteerivad vastast, kulutavad tema jõudu ja lõplikult murravad tema kallale tungi hoo.“

Jaapanlased ütlevad, „et ootamatus annab võimaluse saavutada võitu vastase üle.“

Ootamatuse kindlustamine kaitsel, eriti kaitsel aegselt organiseerides, jaapanlaste vaadatel saavutatakse eelsalkade ettenihutamise, nende eelpositsioonide organiseerimisega jne. Eriti suurt tähelepanu pööravad nad vastupanupositsiooni eelserva moodamiseks. Seda taotletakse samuti eelpositsioonide organiseerimisega, mida kaitsevad tugevad kiired osad, ja iga liiki pettepositsioonide organiseerimisega, mis asuvad teatava nurga all eelservale. Pettepositsioonidel on eesmärgiks sundida vastast hargnema nii, et ta atakeerides asetaks ühe oma tiiva kaitsja eelservalt tuleva vastulöögi alla!

N. Vene välimäärustik annab ootamatuse suhtes järgmisi juhtnööre: „Ootamatus mõjub vastasele rabavalt. Seepärast vägede kõik tegevused peavad sündima suurimas saladuses ja suurima kiirusega. Kiirus teotsemisel, kokkukõlas hea organiseerimisega, on lahingus edu tähtsamaks pandiks. Sõjaväed, mis on võimelised korralduse saamisele ja olukorra muutusele reageerima kiiresti ning kiiresti asuma teele puhkuspikadest, kiiresti teostama rännakuid, hargnema lahingkorda, atakeerima ja jälitama vastast, võivad alati kindlasti loota edu.“

Toodud väljavõte vene määrustikust puutub ühtlasel määral tegevust nii pealetungikui kaitselahingus.

Võiks tuua veel hulga näiteid riikide määrustikest, kuid selleks pole vajadust. Ootamatu teotsemise tähtsust tunnustatakse kõigi riikide sõjavägedes.

Ootamatud tegevused peavad läbima kaitsesest punase niidina algusest lõpuni. Parimaks abinõuks ootamatuse kindlustamiseks kaitsel on šabloonilikkusest hoidumine ja järelikult vastaselt meie kavatsuste ning kaitse süsteemi avastamise võimaluse röövimine igal konkreetset juhtumil.

Eriti laialdasi võimalusi ootamatuseks on pikemaajalisel kaitse organiseerimisel. Siis vastane ei saa vahetult segada meie tööd, kuna kaitsja ja pealetungija vahel on tekkinud vaba ruum ja vastasel tuleb see enne läbida, et läheneda meie vastupanupositsioonile eelservale. Sel juhtumil ootamatuse organiseerimine peab minema lähiste sügava luure, mitmesuguste tõkete loomise ja eelpositsioonide, valitsemise lõksude ning ootamatute tule- ja elavjoolööride organiseerimise suunas.

Luure peab kaitsjale kindlustama pidevat andmete saamist läheneva vastase tegevuse kohta. Selle tingimuse täitmatajätmisel kaitsja ei või loota kuigi tugevale ja edukale tegevusele kallaletungija vastu. Kaugem luure

peab haarama võimalikult sügavamale positsiooni ette, et avastada vastase kolonne ja fikseerida nende liikumissuundi. See ülesanne kuulub lennuväele ja moto-mehhaniseeritud osadele.

Vastupanupositsioonile lähemal maaväe luureorganite võrk peab tihenduma ja luure inensiivsus tõusma. Siinkohal pole liigne rõhutada, et luure suhtes on kõik paremsed kaitsjal, sest pealetungija vaevalt võib arvestada seda, et tema luure saaks tungida kaitsepositsiooni eelserva taha positsiooni sisemuse ja sügavuse kindlakstegemiseks. Kaitsja samal ajal teatava ettevõtlikkuse puhul võib luurata pealetungija kolonne võrdlemisi kergesti, avastades nende suuruse, rivistuse ja liikumissuuna.

Tõkked on suureks teguriks, mis soodustavad ootamatuse saavutamist kaitsja tegevuses. Tõkete sihikindel kasutamine annab kaitsjale võimaluse, teatavas ulatuses „reguleerida“ vastase lähenemist üksikutes suundades. See asjaolu omakorda võimaldab kaitsjal lüüa vastast osakaupa. Tõkked eespool kaitseasetust tekitavad kaitsja luureorganitele soodsaid võimalusi teotsemiseks ja teatavatel tingimustel võivad viia vastast eksitusse kaitsepositsiooni eelserva tegeliku asetuse suhtes.

Eelpositsiooni suhtes peab ütleva, et ühenduses tõkete eelpositsioonid moodustavad hea abinõu positsiooni eelserva varjamiseks, eriti kui nad asuvad kaitse seisukohalt tugevates punktides ja evivad häid moondamisvõimalusi.

Varitsemine moodustab ootamatu kallale tungi jaoks kõige efektsema tegevuse, kuid samal ajal on kõige raskemini teostatav. Selle ettevõtte raskus sisaldub absoluutses saladuse säilitamise vajaduses, mis pole igas olukorras võimalik. Kõige soodsamaks osutub metsane vahelduv maastik, mis annab varitsemiseks hea peitmise võimaluse ja raskendab vastase luuretegevust.

Suurtükiväe tulelöögid on eriti mõjuvad, kui neid saab kasutada vastase hargnevate kolonnide pihta.

Peagu kõigis sõjavägedes kolonnide hargnemine teostub umbes 10–15 km. kaugusel kaitsepositsiooni eelservast. Järelikult sel juhul, kui vastane ootab tulelööke, ei saa arvestada nende edukat kasutamist. Et seda siiski saavutada, tuleb osa kaugelaske suurtükiväge asetada eelpositsioonide rajoonidesse või neid juurde anda luursalkadele, kes teotsevad eespool vastupanupositsiooni eelserva. Sellise ettenihutamise eesmärgiks on anda võimsat suurtükiväetule vastasele, mis asub 15–20 km. eespool eelserva.

Pärast seda kui vastane juba on lähene-
nud või kaitset organiseeritakse vastasega
tihedas kontaktis olles, ootamatuse kindlusa-
tamist peab taotlema relvade ja elavjõu
moondamise abil. Nende ettevõtete peami-
seks eesmärgiks on pealetungijale sellise
olukorra loomine, et ta ei teaks kaitsejõu-
dude rühmitust ega relvade asetust.

Pette- ja tagavaraposisioonid ning süga-
vuses asuvate relvade varjamine, tunduval
määral kindlustavad ootamatust. Viimast
eriti tõstab flankeerivaks ja lähedalt tulista-
miseks määratud kuulipilduri- osade külma-
verelus ja julgus, mis vajalik, et vaikides
oodata vastase lähenemist ja avada tuld alles
lahingu haripunktis.

Ootamatus kaitsja poolt kindlustub veel
tema valmsusega relvade positsioonide alati-
seks vahetamiseks.

Kaitsja peab võtma reegliks: rünnaku
alguseks kõik kallaletungi kes-
tel tulevõitlusest osavõtnud
relvad peavad asuma uutelas-
kepositsioonidel.

Kaitsja löögigruppide moondamine peab
olema kindlustatud igal tingimusel. Täiesti
otstarbekas on löögigruppe, juhul kui koha-
peal pole häid moondamisvõimalusi, määra-
tud rajoonidesse tuua alles öösi enne oletat-
tavat ataaki.

Kaitsjal on palju võimalusi oma rühmi-
tuse varjamiseks vastase eest. Siin vaatle-
sime vaid mõningaid tähtsamaid. Lõpuks
veel mõni sõna kaitsja moondamise ühest
võimalusest, mis tõstab ootamatust. See puu-
tub eelserva ootamatut nihutamist süga-
vusse. Peab ütlema, et rügemendi või diviisi
raamides seda saab harva teostada. Alles
suuremate koondiste raamides, kui kaitse
omab sügavuses manööverdamise vabaduse,
on see võimalik.

Kaitse, mis põhjeneb ootamatuse põhi-
mõttel, moodustab võimsa vahendi vastase
mõjutamiseks. Ootamatus peab läbima eran-
ditult kõigist tegevusist kaitset. Vastase kas-
või väikese luursalga purustamine või hävi-
tamine, osavalt kasutatud varitsemine või
vastukallaletung teataval määral juba anna-
vad moraalse ülekaalu kaitsjale. Rida läbi-
mõeldud ja edukalt teostatud vastulööke
võib vastase ridades tekitada suurt kahju
ja moraalset segadust, põrutada teda veel
enne kallaletungi algust ja murda temas usu
kavatsetud ettevõtte edukusse. **K-gi.**

LÄTI.

„Militärais Apskats“ nr. 10 — 1935.

H. I. Taktika ja organisatsioon.
Autor, vaadelnud jalaväe organisatsiooni ja

relvastust Maailmasõjas ja pärast seda, tu-
leb otsusele, et piiratud ressursidega väike-
riigi juures strateegilise üksusena peab esi-
nema diviis, mille koosseisu peab kuuluma:
3 jalaväerügementi, 1 k. srt. rügement (3
gruppi á 3 patareid) 1 raske srtv. rüg. (2
gruppi á 3 patareid millest 2 r. haubitsa- ja
1 r. srtv.-patarei), 1 õhukaitse suurtükiväe
grupp (vähemalt 2 patareid), 1 eskadron,
1 pipataljon (1 pi- ja 1 sillakompani), 1 si-
depataljon (2 kompanit), 1 rk- jalgratturite
pataljon (1 rk. ja 2 komp.) 1 luueeskadrill
ja 1 srtv. vaatlusüksus.

Sellise organisatsiooni juures r srtv. rü-
gement on ette nähtud vastase suurtükiväe,
kaugemate seljataguste ja tugevate kindluste
vastu võitlemiseks. Õhukaitse suurtükivägi
on ette nähtud diviisi rajooni õhukaitseks,
olles võimeline kaitsma kahte rajooni.

Pipataljon on vajaline teede korrashoi-
uks, kindlustustööde juhtimiseks ja teosta-
miseks, sildade ehitamiseks ja purustustöö-
deks.

Ratturi-rk pataljoni (rk-d autodel või
mootorratastel) tuleb kasutada julgestuseks,
tähtsate punktide vallutamiseks ja käes-
hoidmiseks, nii pealetungi rännakul kui ka
taandumisel, lahtise tiiva julgestamiseks,
lõhede sulgemisel luurel, edu arendamisel
ja jälitamisel. Rügemendid oma allüksus-
tega loeteldud ülesandeid täita ei suuda,
sest nende kasutuses ei ole liikuvaid osi.

Jalaväe rügemendile tuleb vaadata kui
operatiivsele üksusele, mis peab koosnema
3 jalaväepataljonist, 1 kergest tüüpi patareist,
sidekompanist, ratsakomandost, pikoman-
dost ja g. kaitse komandost.

Pataljon, kui taktikaline üksus, peab
koosnema 3 l. kompanist, 1 rk. kompanist
ja ühest jalaväe saatepatareist (3—4 suur-
tükki).

Kompani koosseis: 3 l. rühma, 1 juhatuse
ja raske jalaväe relvade rühm (2 rk. ja 2
kerget tüüpi pommipildujat).

Rühm koosneb 3 unitaarjaost (1 kk, 2
täpsusküti püssi, 2 püssigranaadi pildujat
— kokku 13—14 meest).

Sellise organisatsiooni juures kõik üksus-
ed ja allüksused olevat küllaldaselt tuge-
vad, iseseisvad, kuid sealjuures mitte väga
rasked.

Kol. ltn. Grunert (Grunerts). Ratsa-
vägi tulevikusõjas.

Pärast Maailmasõda on ratsavägi elanud
üle põhjaliku reorganisatsiooni. Kõikjal on
püütud suurendada ratsaväe tule- ja löögi-
jõudu, mille tagajärjel on tekkinud kaht

liiki ratsaüksusi ja nimelt hobuse- ja mehhaniseeritud.

Harutades mõlema ratsaväe omadusi, autor tuleb otsusele, et mehhaniseeritud ratsavägi suudab vaid täiendada, mitte aga asendada hoburatsaväge.

Konkreetselt, teatud riigi seisukohalt, ratsaväe probleemi analüüsid, tuleb võtta arvesse: vastase ratsaväge, selle koosseisu, organisatsiooni, relvastust, tõenäolist sõjateatrit, selle teedevõrku ja pinnase omadusi. Nõrk teedevõrk, metsane, soine, künklik ja liivane maastik, v. a. tähtsusetud erandid, on kohane hoburatsaväele. Seevastu mehhaniseeritud ratsavägi suudab edukalt teostada vaid eeskujuliku teedevõrgu olemasolul.

Ülesannetest ratsaväel tuleb tulevikus täita:

a) enne lahingut:

- strateegilist kaugeluuret;
- mobilisatsiooni ja koondamise katmist;
- vastase mobilisatsiooni ja koondamise takistamist;
- võitlust vastase kergete osadega;
- tähtsate strateegiliste ja taktikaliste punktide vallutamist ja oma käes hoidmist;
- oma vägede aktiivse tegevuse katmist;
- vastase liikumise takistamist ja
- taktikalist luuret;

b) lahingu ajal:

- lahingutegevuse kokkukõlastamist;
- katkestamata taktikalist luuret;
- edu arendamist;
- varude teotsemist;

d) pärast lahingut:

- edu arendamist ja jälitamist;
- taandumise katmist;
- katkestamatut taktikalist luuret;
- vastasega kontakti hoidmist.

Edasi autor vaadelnud lähemalt nende ülesannete täitmist, tuleb otsusele, et ratsaväge tuleb kasutada võimalikult koondatult, kõrgema juhatuse käsutuses. Mitte ühegi relvaliigi jagamine ei toovat endaga kaasa selliseid negatiivseid tagajärgi, kui ratsaüksuste jagamine. Väikesed, jaotatud ratsaüksused on teguvõimetud, esinedes vastase mängukannina. Organiseerides suuremaid ratsaüksusi, tuleb nendesse alati liita suurtükiväe osi ja autodele asetatud jalaväge. Voor peab olema motoriseeritud. V—r.

SAKSAMAA.

„Militär-Wochenblatt“ — nr. 30, veebruar 1936. a.

Kindral Reinicke. Võitlus kuulipildujatega kallaletungil. 1918. a. läbimurde lahingud luhtusid üksikute vaikinud kuulipildujate tõttu, mis kallaletungija edasitungi niivõrd aeglustasid, et kaitsja kohaletoodud varud suutsid sissemurded sulgeda. Seni pole rahuldavalt lahendatud kaasaegse sügavusse jaotatud kaitsevöö nii kiire läbimurdmine, et kaitsja varud kohale ei jõua ja uusi positsioone moodustada ei suuda. Jalavägi ei suuda veelgi vallutada vastase kuulipildujapesa, ilma et kallaletungi hoog mõneks ajaks raueks. Selle ülesande lahendus on kallaletungiva osa kvaliteedist ja selle osa varustamisest relvaga, mis mõne hästisihitud lasuga tõkestava kuulipilduja täiesti hävitaks. Vastase positsiooni teadaolevate osade mitmepäevane turmamine, tulerull ja sellele järgnev vahetu jalaväe rünne ning rügementide ja pataljoni käsutusse antud suurtükiväe osad pole suutnud vaikinud kuulipildujate tekitatud kallaletungi hoo kadu kõrvaldada. Ka laskurkompanide kõvendamine rükkidega annab harva tagajärgi, sest rükkid neutraliseerivad enamasti vaid ajutiselt vastase varjendis asuva kuulipilduja tuld. Ümberkonstrueeritud kerge miinipilduja on küll kohane relv kuulipildujapesade hävitamiseks, kuid tal puudub närverebiv pauk ja vuhisev mürrsk, mis tõstaks kahuri meeskonna moraali vastase püüsi ja kuulipilduja tules. Selleks otstarbeks oleks kohane keskmisekaliibriline suurtükk või veel parem haubits, et üksiklasu mõju paugu ja kildude tõttu suureneks ning ta ka varjeid läbistada suudaks. Ta peaks olema madal ja liikuma lülilüüsi, lülilüüsi kõlbmatuks muutumisel peaks ta aga ka meeskonna poolt veetav olema. Kaasaveetav laskemoona hulk võib piiratud olla, sest hea laskealalise väljaõppe juures võib märki mõne lasuga tabada. Kallaletungi hoo püsimiseks on otsustav organisatsioon ja relvade arv. Et saavutada koostööd esijärgu rühmade ja jagudega, peaks need suurtükid laskurkompanide koosseisu kuuluma ja igale laskurkompanile tuleks anda üks säärane relv. Praegu tarvitusel olevate miinipildujatega ja jalaväe suurtükidega on esijärgu rühmade koostöö seepärast puudulik, et rühmad peavad neid kõrgemalt poolt nõudma ja nende kohaletoomine isegi manöövri olukorras võtab palju aega. Suurtükide esijoonel kasutamisel on ka kaotu-

sed nende meeskondades suured, seepärast peaks ka kompaniülematel vastavad varud olema. Sellise relva kiire maastikku kasutatav kohaletoomine ja lihtne laskealaline väljaõpe, millega jalavägi ise toime tuleb, peaks kindlustama seni teiste abinõudega saavutamata edu ning tegema otsustavad lahingud läbiviidavateks.

*

Eestoodud kindral Reinicke artikli refereris La France Militaire oma veergudel 3. märtsil. Referaat on kindral Reinicke vaadete esiletoomine ilma üksikute mõtete sisulise analüüsita. Huvitav on aga refereri (andmed isiku kohta puuduvad ajalehes) kokkuvõtte, käsitledes võitlust kuulipildujapesade vastu hoopis laiemas ulatuses.

Nagu selgus eestoodud kokkuvõttest, on võitlusvahendite otsimise kuulipildujapesade vallutamiseks üles tõstnud Maailmasõja kogemus põhjusel, et jalavägi ei suuda kunagi positsiooni läbi murda varem, kui vastane on juba uue vastupanu organiseerinud varudega sügavuses. Järelikult, mitte kuulipilduja pesad otseselt ei pidurda läbimurret — nad on vallutatavad — vaid nende viivitav tegevus annab vabaduse varudele. Kogu läbimurde probleemi teravots pöörduv seega varude sidumisele või hävitamisele.

Autori arvates läbimurde küsimuse õige lahenduse on leidnud N. Vene juba mõned aastad tagasi, kuid seni pole osatud tulemusi õieti hinnata. Kas pole mitte jõulised õhuhessandid, esimeses järjekorras parašütistide pataljonide allaviskamine vastase tagalasse ja kokkukõlastatud tegevus rindelt need võimalused, mis hävitavad vastupanu rindel? Kas Kiievi manööbris parašütistide pataljoni allaviskamine pole avanud silmi paljudel kaitsevääringidel ja sundinud küsimusele suhtuma hoopis teisiti. Prantsusmaa on juba loonud oma parašütistlaskurite rühmitused, kuigi esialgu parašütism on veel lapsekingades. Kuigi parašütismi kohta pole võimalik veendunud seisukohti avaldada, võib tema abil ette näha mõndki lahendust teisiti ja tagajärjekamalt võrreldes seniste küsimusse suhtumistega. -se-

*

Maj. Buhle. Vastandid sõjas ja rahus. Juba rahuajal peaks üksikisik tihti loobuma oma hüvedest rahva ja maa kasuks. Sõjaajal peab ta igal ajal valmis olema selleks oma elu ohverdama. Kaitsejõu tugevus oleneb juhtidest, kes peavad olema kõrgeimaväärtuslikud ohvrimeelsed iseloomud ja omama tarvilisi praktilisi teadmisi. Psühhotehnilised katsed annavad ligikaudseid ennustusi juhtide esinemiste kohta lahinguväljal. Tihti on sõjas eeskujulikud juhid need, kes ei ole osanud rahuajal elus edu saavutada, ning paljud sõjaajal hinnatud juhid on rahuajal teenistuses mahajäänud nendest, kes pole oma juhtimise oskust sõjas suutnud tõendada. Distsipliin on kaitseväge põhialus. Sõjaajal nõutakse tugevamat distsipliini, ka omab ta siis teistsuguse kuju surma mõjul, mis on sõdurite alaline külaline. Kaitseväge ja riigikaitse organisatsioonid püüavad kasvatada kodanikke suurimaks valmisolekuks sõjale, kuid nad ei muuda midagi riigi rahupüüetes. Kõige paremini ettevalmistatud ja läbimõeldud kavad üleminekuks sõjaolukordadele võivad osutada puudulikeks ja ainult sõda ise võib anda sõjaliste probleemide õigeid lahendusi. Rahuajal ülehinnatakse motoriseerimist ja mehhaniseerimist ning alahinnatakse julgust, sõjaajal see muutub, nagu muutuvad ka võitlusviisid ja juhtimine. Sõdade kogemused ja rahvuste paremate meeste ja sõdurite loov töö aitavad teostada õieti kaitseprobleeme.

Viivitades... Harjutustel, manööveritel ja sõjamängudel esineb liiga tihti viivituslahinguid, mis on raskemaid võitlusviise kohas, kus ollakse vastasest nõrgem. Sinna ei asetata aga aktiivosi, neid vajatakse mujal, kus otsustavalt kaitstakse või kallale tungitakse. Aktiivosadele peab siis ka peajasjalikult teisi võitlusviise õpetama. Viivituslahing kujuneb õppustel ikka alaliseks lahtikiskumiseks, kus tõsiselt ei võidelda. Sõdur kaotab usu oma relvasse, et ta võib sellega vastast tundide ja päevade viisi kinni hoida. Sellepärast vähem viivituslahinguid, aga rohkem pealetungi, otsustavaid ülesandeid ja võitlust. —on.

Kaitseväge elu.

25. veebruar 10. Üksikus Jalaväepataljonis.

25. veebruaril pühitses 10. Üksik Jalaväepataljon väeosa 17. aastapäeva.

Aastapäeva pühitsemine käesoleval aas-

tal kujunes tavalisest pidulikumaks. Pidulikkust tõstis Tallinna linnavalitsuse kingi — 4 rivitrummi üleandmine pataljonile.

Kaitseväeametnik Konstantin Kilter 50-aastane.

Arsenali vanema tehnilise kontrolöri kohusetäitja kaitseväeametnik Konstantin Kilter pühitseb 18. märtsil s. a. oma viiekümendat hällipäeva.

Juubilar on pärit Raasiku vallast, Harjumaalt, sündinud 6./18. märtsil 1886. Õppis Peterburi Eesti seltsi koolis. Hiljem jätkas üldhariduse täiendamist Tallinna kolledžis. Kutsealase ettevalmistuse omandas Tuula relvakoolis. Teenis endises Vene sõjaväes sundaega 1. jaanuarist 1908. kuni 22. detsembrini 1910, töötades Liibavi kindluse relvatöökojas. Maailmasõja puhkedes mobiliseeriti 22. juulil 1914. ja määrati 9-sse Soome kütipolku, mille koosseisus võttis osa võitlustest sakslaste ja austerlaste vastu Ida-Preisimaal ja Galiitsias. 24. aprillil 1915 läkitati polgust XI armee relvatöökotta ning 17. mail järgmisel aastal määrati tähendatud töökoja meistriks. Vabanes Vene sõjaväeteenistusest 10. märtsil 1918.

Eesti kaitseväge astus 2. oktoobril 1919, kusjuures määrati varustusvalitsuse relvaosakonna ülema käsutusse. 18. detsembril samal aastal viidi üle suurtükiväevalitsuse käsirelvade osakonda relvade ülevaatajaks. Edasi teenis varustusvalitsuse vanema relvatehniku, vanema käsundusohvitseri, Sõjaministeeriumi mehaanikatöökodade tööstustehniku, arsenalini vanema tööstustehniku ja ühtlasi tehnilise kontrolöri ametikohtadel. Praegusi ülesandeid täidab 1. maist 1929.

Nimetatud sõjaaegseks kaitseväeametnik-

Kaitseväeametnik Konstantin Kilter.

kuks 1. augustil 1916 ja kaitseväeametnikuks 24. veebruaril 1936.

Omab hoolsuse eest annetatud endise Vene hõbeauraha Stanislaoose ordu lindil ja hõbeauraha Anna ordu lindil.

Juubilar on tuntud oma kutsealal vilunud ja kohusetruu ametnikuna ning kaasteenijate seas kui aus, korralik ja vastutulelik inimene.

Soovime juubilarile tema täismehelikku jõudmise puhul head tervist, pikka iga ning edu ja kordaminekut kõigis ettevõtetes.

Juba sajandeid seob Tallinna linna tihe side kaitsevägega. Kuni möödunud aastaja keskpaigani oli linnal kodanike kaitseks oma palgaline, linna kodanikest koosnev väeosa. Eesti algpäevil, Vabadussõja ajal, tekkisid linnal juba lähemad suhted 10. Üksiku Jalaväepataljoni eelkäija endise Vahipataljoniga, kelle ülesandeks oli ka linna kodanike julgeoleku kaitse. Praeguses 10. Üksikus Jalaväepataljonis sundaega teenivad kaitseväelased on enamikus Tallinna linna kodanikud.

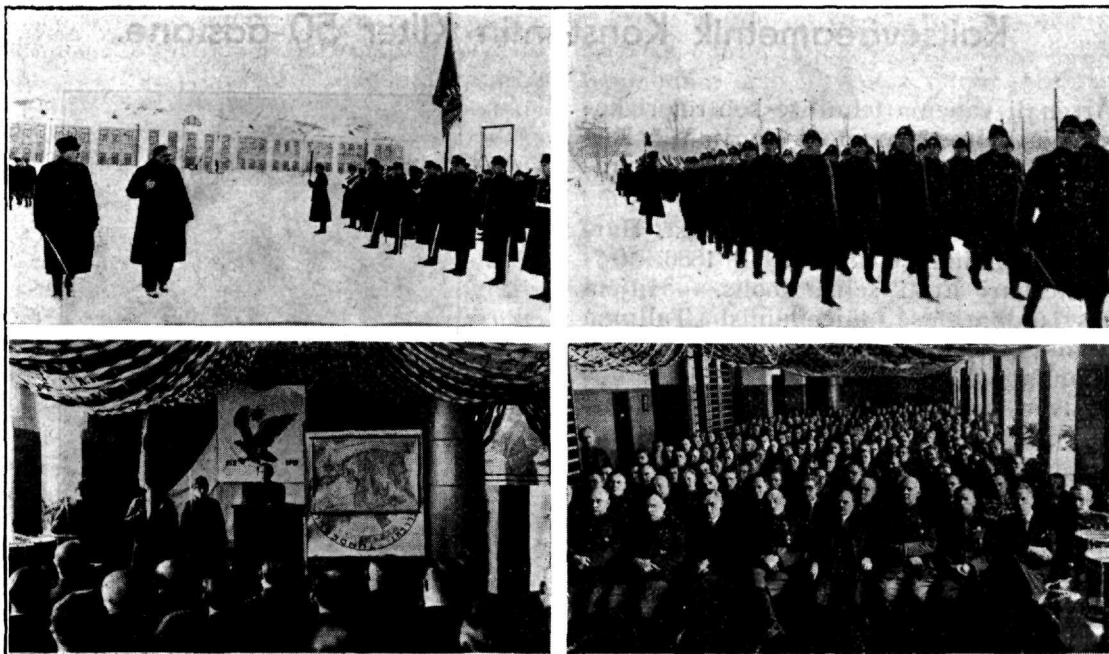
Aja jooksul on 10. Üksik Jalaväepataljon saanud Tallinna linnavalitsuse ja tema juhtide hoolitseva tähelepanu osaliseks. Eriti sõbralikud sidemed valitsevad mõlema vahel alates 1929. aastast, mil Tallinna linnavalikogu otsusel annetati bataljonile lipp.

Need sidemed on alatasa kõvenenud ja süvenenud, tänu linna administratsiooni ja väeosa juhtide sõbralikule vahekorrale ning vastastikusele lugupidamisele.

Linnavalitsus oma juhiga, kes väeosa patroon, on alati leidnud võimalust kaasa elada väeosa tähtpäevadele.

17. aastapäeva pühitsemine algas paradiiga õppeväljal, mille võttis vastu linnapea kindral J. Soots, kes tuletas väeosale meelde tema suurt ülesannet riigikaitsele ning laskis elada kaitseväge kõrgemaid juhte härra Riigivanemat, Kv. Ülemjuhatajat, diviisi ülemat, kaitseringkonna ülemat ja väeosa ülemat.

Pidustusest võtsid veel osa abilinnapea härra Uesson, sekretär härra Pinding ja teisi külalisi.

Ülal (vasakult): Linnapea kindral J. Soots võtab paraadi vastu. — 3. kompani paraadimarssil. — All (vas.): Osa õppesaalist dekoreerituna aastapäeval. — Külalised pataljoni kaitseväelastega pidulikul ettekandel õppesaalis.

Paraadile järgnes õppesaalis pidulik ettekanne, kus pühendati sõnu meie Vabadussõja kangelastele.

Käesoleval juhul austati kapten Anton Irve, kui eesti sõjamehe kuju. Piduliku ettekande avas pataljoni ülem kolonelleitnant A. Laats märkides, et jälle on aasta edasi jõutud tusedas töös riigikaitse alal, et peatuda ja leida uusi sihte ja eesmärke järgnevas aastaks.

Patül tõi näiteid Jaapani isamaalisest vaimust ja rahva suurest kohusetundest, kus kodanikes juba maast-madalast kujuneb tõsine isamaalane, kes austab oma kangelasi ja sammub nende jälgedes.

Pärast pidulikku ettekannet leitn. S. Lõhmussaarelt patül tähendas, et Eesti on õnnelik, et tal oli Vabadussõjas poegi rindel kangelastena ja omas ka neid ülemjuhatuses — meie keskel viibib elavana Ülemjuhataja parem käsi kindral J. Soots, kes ka linnapeana on jatkanud hoolitsevat vahekorda pataljoniga.

Järgnes linnapealt kindral Sootsilt rivitrummide üleandmine. Linnapea tähendas lühidalt trummide ajaloolist käiku ja soovis, et 10. Üksiku Jalaväepataljoni pere trummide kasutamisel omaks kindla sammu ning elutakti.

Patül avaldas tänu väärtusliku annetuse eest ja palus linnapead vastu võtta vastu-

tasuna teadmine, et pataljon ning sõja korral rügement, käib alati ja kõikjal kindlal sammul ja üksmeelselt oma riigikaitse töös. Olgu need rivitrummid lehviva lipu all kasvatusteguriks kuulmismeelte kaudu ning nende põrin tuletagu alati ja kõikjal meelde väeosale tema suuri kohustusi riigikaitse töös. Pataljoni poolt annetati härra linnapeale auaadress väeosa rinnamärgiga.

Piduliku ettekande järgi jagati härra linnapea ja patüli poolt pataljoni kaitseväelastele võidetud ja omandatud auhindu ja laskemärke, kusjuures härra linnapea annetas laskealal jälle uue rändauhinna. Annetused võeti vastu pataljoni pere poolt suurima tänutundega. 10. Üksik Jalaväepataljon on õnnelik, et tal on nii auväärne patroon!

Sellele järgnes meeleolurikas koosviibimine ühises lõunalauas külalistega.

Õhtul oli pidu „Sõdurite Kodus“ pataljoni kaitseväelastele ja nende külalistele. Aastapäeva pidustust kaunistasid trummarid oma mänguga, saates pidulikke hetki, mis kutsus esile üleva meeleolu ja iseteadvuse-tunde ning suure lugupidamise oma patroonile Tallinna linnavalitsusele, eesotsas linnapeaga.

*

Tulevikusõda on rahvaste-sõda, kus ei tehta vahet väerinnal võitleja ega sisemaal

asuva kodaniku vahel, vaid sõjaraskus ja oht lasub kõigil kodanikel.

Relvad ja moodsad sõjamasinad ei kindlusta üksi veel võitu lahinguväljal, vaid on tarvis, et omaksime ka tugeva moraali. Tugev moraal peab valitsema kogu rahvas ja eriti tugevad peavad need alused olema kaitseväes.

Moraali süvendamiseks rahva ja kaitseväge vahel saavad palju kaasa aitama omavalitsuse asutused nende juhtidega eesotsas. On ju nemad kohapealse rahva esindajaiks.

Omavalitsuse juhtide kaasatundmine kaitseväge elu-olule ühelt poolt ja väeosa juhtide arukas ja peenetundeline esinemine teiselt poolt tagavad sõbraliku koostöö.

Kui kaitseväge noorem pere näeb ja tunneb, et tema linna- või maavalitsus elab

kaasa ühel või teisel viisil väeosa tähtpäevi, siis tõstab see tema eneseuhkust, isamaalust, mis omakorda aitab luua aluse moraalsele kasvatusesele.

Pidevad ja tihedad sidemed rahva ja kaitseväge vahel said aluse tollest ajast, mil linna- ja maavalitsused annetasid ühiselt rahvaga väeosadele lippe.

Nüüd eesti uue demokraatliku sünni ajajärgul on need sidemed eriti kõvenenud ja süvenenud ning on kujunemas välja kindlad ja kestvad traditsioonid.

Eriti rohkeid traditsioone omavad välisriikide sõjaväed, neil on peaaegu igal väeosal oma šeffid — patroonid omavalitsuse või teiste organisatsioonide näol, kes aitavad süvendada tihedaid sidemeid rahva ja riigikaitse organisatsioonide vahel. Lr.

Sõdur rindelt jutustab.

Isamaa ja isa.

Jutustus Eesti Vabadussõjast.

K. Matisoo.

P. alevikust lõunasse suunduva Kahruoru järsul kaldal asub maaliline Alajõe küla. Viis suurtalu ja Sepa-Jüri väikekoht moodustavad kompaktse ringikujulise asula, kust kiirtena jooksevad laiali talumaade piirid.

Sepa-Jüri oli Alajõe kesksemaid kujusid. Ehkki kõrges eas, oli ta veel küllaldaselt jõus ja nõus. Määramatu ausus ja mehelik otsekohesus, millele lisandus võrratu sepa-tööoskus, — need omadused tõid kaugemast ümbrusestki arvuka külalispere Sepa-Jüri koyalävele.

Jüri oli kaks poega. Neile, oma poegadele, oli ta innukalt uhke. Vanem poeg, Ado, õppis ülikoolis, kuna noorem, Kustas, keskkooli eelviimses klassis oma vaimusalvedesse tarkusi-teadmisi tallele pani.

Saksa okupatsiooni ajal, sügisel 1918, jäid Sepa-Jüri mõlemad pojad koju. Miskipärast ei huvitanud neid ei linn ega õpingud. Suvel müttasid tööd teha: ei saanud põlised talumehedki neile vastu. Sügise saabudes kaadusid nad sageli, eriti laupäeviti, päevaks paariks kuhugi, — tont ise teab, kuhu

Jõudis kätte tõupaneku aeg. Külarahvas imestas: sepapere põldudel rühmas Jüri üksi kaera- ja odrarõukude kallal. Ei Adot ega Kustat polnud näha.

Kus olid siis Sepa-Jüri pojad? Miks jätsid nad kulupäise isa ihuüksi rähklema?

Jüri pojad viibisid sellal Savilaanes, metsavahi Andrese metsamajakeses. Ei olnud nad üksi seal. Ligidalt-kaugemalt oli kogunenud sinna kümmekond mehi. Öö kaitsepimeduses tuli ja läks neid. Igal oma töö, oma ülesanne.

Seal asus P. kihelkonna salakaitseliidu vilkalttöötav staap. Kpt. K. juhtimisel kees seal kiire organiseerimistö. Tallinnast saadud juhtnööride järgi pidi iga kihelkond moodustama meeskonna, kes vajaduse korral pidi astuma välja relvastatud väeüksusena. Püssid ja kaks kuulipildujat ühes vajalise laskemoonaga olid peidetud ligilähedasse kartulikoopasse. Need relvad saadi vene vägede taganemisel V. linnast. Öösiti tiriti kuulipildujad koopast tuppa, kus siis kõik külgselt tutvuneti masinate materjalosadega ja viimaste omadustega. Innukamaid õpilasi olid Sepa-Jüri kaks poega, Ado-Kustas, nagu neid lahutamatuult hüüti.

Saabus novembrikuu 1918. Sakslased lahkusid Eestist. Nende kannul, matva laaviinina liikusid pealetungivad punaväed. Jälle ähvardas Eesti iseseisvust surmaoht. Kaeblik-tõsiselt kõlasid appihüüded üle maa: isamaa on hädaohus.

Juba liginesid punaväge parved Alajõe. Vastupanu oli mõttetu: liig vähe mehi, veel vähem relvi.

Nii sündis see, et ühel tähissiraval talis-
ööl Savilaane metsamajaesine kubises mees-
test. Paartosinat julget kodukaitsjat, keda ei
hirmutanud tulevik, ladusid regedele olemas-
olevad relvad, peale selle rikkalikult toidu-
moona ja riidevarustist. Siis, kesköö möö-
dunud, algas kiire sõit läbi P. aleviku Tartu
poole.

Jõutud P. alevikku, saadi teateid, et vaen-
lase eelväed on lõiganud K. mõisa kohal
ühenduse magistraalteega. Seal, ees olevat ju-
ba nende arvukad ratsasalgad. Kiiresti jao-
tati rühm kaheks. Üks neid pidi liikuma üle
Valgesoo, piki taliteed L. kõrtsi suunas, ku-
na teine salk pidi murdma läbi K. mõisa
kohal asuvast vaenlase rindest, mis veel
hõre ja korraldamata.

Nii tehtigi. Mehiselt-südamliku käepigis-
tusega lahkusid salgad teineteisest. Vastas-
tikku sooviti õnne. Üks salk ikkagi pidi
pääsena sulguvast vaenlasrõngast. Asuti re-
gedele ja sõit läks lahti.

Saatus tahtis, et salk, mis siirdus Valge-
soole, pääsis tervena ja puutumatuna Tar-
tusse. Teine salk aga pidi võtma vastu K.
mõisa kohal esimese lahingristimise, mille
tulemusena laialipaisatult hädavaevalt pääsid
läbi punaste rõngasahela. Puurmanni mõisas-
se, kuu asuti vastupanu organiseerimisele.

Ja õige. Nädala möödudes algas vastu-
rännak. Julmalt-julge ltn. Kuperjanovi juha-
tusel sooritasid mehed kangelastegusid, mis
panid jahmatama vaenlase. Ja kõikjal, kus
nõuti surmale vastusilmi löömist, olid esirin-
nas Sepa-Jüri kaks poega. Nagu noored lõu-
koerad, mängeldes, julusi, nii ajasid nad
hirmule moraallageda vaenlase.

Jutud nende vägitegudest ulatusid varsti
Alajõelegi. Sealne uus punavalitsus, ees-
otsas külakingsepp Joardu Mihkliga, otsus-
tas areteerida Sepa-Jüri.

Nii ilmuski näarikuu keskel Joardu Mih-
kel Alajõe, sepilasse. Tähtsa ametnõoga
teatas ta Jürile „valitsuse otsuse“, mille lõpu-
osa kõlas: „... valgekaartlaste käsilane Jüri
Raal areteerida kuni järgneva korralduse-
ni.“ Jüri viidi punaväelase saatel vallamajja,
kus sekretäri üks elutuba oli muudetud ares-
tikambriks. Seal ootasid ees tribunali otsust
pooltosinat talumehi, keda kõiki süüdistati
valgekaartluses.

Aeg aga keris edasi oma otsatut lõnga.
Varsti toodi Jüri poegadele teade, et vana
kulupea-isa on rügamas Kolgatateel.

Mõttesse vajusid mõlemad pojad. Tead-
sid ja taipasid, milline lõpp ootas isa. Tead-
sid, et punaste vaprusteod piirdusid kaitse-
tute raukade-laste-naistega.

Mis teha? Siin vajab kodumaa iga meest,
iga truultpõksuvat südant. Siin, siin vajab
neid isamaa, aga seal, seal Alajõel, seal va-
jab neid hallpäine isa.

Nii seisid Jüri sõdurist pojad mõtete rist-
teel. Minna päästma isa, või jääda siia,
siia, kus igal mehel kindel, asendamatu koht
ja ülesanne?

Isamaa või isa?...

Vaikselt tõusid nad. Mõistsid sõnadeta,
mis teha. Aeglasel sammul läksid staapi,
otsisid üles Juuluse (nii nimetasid nad oma-
vahel Kuperjanovit) ja esitasid viimasele
oma valumõtted.

Mõtles Juuluski, too alati-kiire keerdsõl-
mede lahendaja. Mõtles, siis sõnas: — „Po-
jad, tehke nii, et elaks isa, kuid elaks ka
isamaa.“ —

Rohkem ei lausunud sõnagi. Tõusis järs-
ku ja lahkus toast. Mõistmatult jäid vennak-
sed ainiti vahtima teineteisele. Hulk aega
vahtisid nii. Näis, nagu uuriks nad kauase
äraoleku järele küsimust: olemes me tõesti
vennad.

Siis, siis hüüatas Ado: — Kustas, pergeli
päralt, mis me's vahime kitsena väravat?
Lähme!“

Ja läksidki. Jätsid ülemusele vaid teade,
et lähevad Alajõe, korraldama väarikat
vastuvõttu järgivaile kaasvõitlejatele.

Kogenud partisanidena läbisid ohutult
rinde. Teel rõivastusid ümber: eemaldasid
partisanide embleemid varrukalt ja vaheta-
sid kiivri papaahaga. Julgelt sammusid P.
alevikku. Sõimasid ropult läbi pastoraadi-
maja nurgal seisva punase tunnimehe: äh-
vardasid sõjakohtu ja tribunaliga.

Siis ilmusid Savilaande. Metsa-Andrese
jahmatuse hajutasid hüüdega: Süüa! Sõid
siis kõhud täis ja heitsid puhkama.

Hilisõhtul ärkasid. Kontrollisid omi na-
gaane ja padrunite tagavara. Siis, hõiganud
üleõla Andresele „head ööd“, kadusid öö-
pimedusse.

Kiirel käigul jõudsid varsti vallamajja.
Otse, ühegi ettevaatuseeta, astusid trepile.
Neile vastu pimedast kojast hüppas puna-
sest tunnimees, püss laskevalmis. Päris pa-
rooli.

— „Kus on komissar Taarov?“ vastusena
ähkiv-vihaselt päris Ado. (Talle meenus just
Taarov, s. o. sama komissar, kes hiljuti hu-
kati partisanide poolt V. jaamas. Taarov oli
punaste tuntumaid ja verejäänulisemaid ko-
missare). „Miks hoitakse siin asjata valge-
kaartlaste peamehi?“

Tunnimehe poos muutus. Laskis vajuda
püssil ja ehmumult vahtis Adole otsa. Vii-

mane aga, liginenud käeulatusele, andis na-
gaanipäraga järsu hoobi tunnimehe vasakule
oimule. Kotina vajus mees kokku.

— „Otsi läbi!“ hõikas Ado Kustasele.
Ise aga siirdus kotta. Seal viis mitu ust
paremale ja vasakule. Paremat kätt viimase
ukse juures Ado kuulatas. Vaikus valitses
sees. Ettevaatlikult avas Ado ukse ja
... nägi: kaks täies rakmes punaväelast, ase-
tanud laubad lauale, tukkusid vilistava nors-
ke saatel.

Ado viipas ilmuvale Kustasele. Sosistas
siis:

— „Esimesele sina, sealpoolsele mina...“
Taipas kohe Kustas.

Kikivarbul liginesid lauale ja ... hetk
möödunud, mõlemad vahid, maitsnud nagaa-
nipärade tugevust, vajusid hääletult oimetui-
na põrandale.

Varsti leiti üles vangikamber. Avanud
ukse, nägid Ado Kustas: väikese tattnina-
lambi valgusel juhiti neile hulk hirmunud
silmapaare. Võis näha, et surma kondised
katsesarved olid vajutanud vahialuste nä-
gudele hirmu ja lootusetuse märgi. Tunde-
tus kangestuses viibisid nad. Mitmed neist
Sepa Jüri poegadele tuntud taluperemehed.

— „Kus on isa?“ päris Kustas.

Segaseil, küsisklevail silmil osutas üks
vange laua alla. Seal magas Sepa Jüri oma
rahulikku und, nagu alati.

Ado huulile tekkis naeruvõru. Kuid seda
vaid hetkeks. Ta hüüdis:

— „Üles kõik! Olete seekord päästetud.
Välja siit! Tule isa!“

Hääletult ja kähklevalt tõusid vangid.
Üliloomulikuna, seletamatu ja unenäolise
imena näis neile see äkiline pääsmine.

Jõuti õuele. Ado pöördus meeste poole ja
ütles:

— „Naabrid, nüüd liduge, iga mis võib.
Kogu ärge minge. Kellel küün või kelder
korras, minge koos sinna ja hiirvaikselt oo-
dake paremaid aegu. Loodan, et varsti või-
te ilmuda päevavalgele. Üks vaid käigu toi-
du järel, seegi olgu mees keeleta, veel parem
— suuta. Head aega!“ —

Meestejouk lahkus kiirel sammul. Ado,
haaranud ühe käega Jüri, teisega Kustase, ti-
ris viimased enese järel üle lumehangede
õueväravale. Seal, mõtelnud viivu, sõnas:

— „Nüüd, mehed, anname jalgadele tuld.
Andrese juurde. Hop, hop, hop!“

Ja ennäe, Vana Jürigi, poegade võidu,
laskis ilusat kepsutavat sörki piki taliteed
Savilaane kaugelmustendava metsa poole.

Õöl ja järgneval päeval puhati. Öhtul saa-
deti Kustas läbi rinde partisanide juurde. Ta

pidi tooma teateid: mil loodavad jõuda Ees-
ti väed Alajõe; kust kaudu, millises suu-
nas areneb pealetung ja kus kavatsevad pu-
nased vastupanu.

Kahepäevase äraoleku järele, pimedal va-
rahommikul oli Kustas tagasi. Temaga kaa-
sas meeldivad, paljutootavad uudised.

Tartu on vabastatud. Partisanid ja soo-
musrõngid võitsid hulljulge rünnakuga ta-
gasi Eesti südame. Eesti rahvavägi liigub
kiirmarsil suunades: Tartu—Valk ja Tartu—
Petseri. N. kaitsepataljon liigub Võru sihis.
Punased valmistuvad vastupanuks Tilleoru
juures. Kaks välipatareid on seatud üles V.
mõisa pargiveerul. Punaseid on seal kaks
polku, lisaks neile kogub taanduvaid väe-
osi lugemata hulgal. Partisanid liiguvad
piki raudteed, kaasas soomusrõngidega
Valga suunas.

Süttisid põlema Ado silmad. Kõdistav
magus tundmus pöörles tal südame ümber,
väike õhetav palavik-puna ilmus palgeile.
Rõõmsa, kaikuva hüüatuse järele äkki tõsi-
nes. Mõtles midagi. Laotas lauale väli-
kaardi. Uurides seda, liikusid ta huuled
kaua kuulmatus üksikkõnes. Pobises, hõik-
les ja kirus, tont teab milliseid salasõnu.

Koristanud kaardi, läks välja õue. Käis
ümber majakese, vaatles taevavõlvil sira-
vaid tähti. Sõtkus nii käidava raja süga-
vasse lumme. Käigul peatus puuriida ees,
ümises seal mingit laulujoru ja siis... siis
hüüatas: „Õigel!“

Tulnud tuppa, heitis rõivastes voodisse.
Kaua vähkres ja pöörles kriiksuval asemel.
Unes sonis ja karjus paabulinnuna ikka üht
ja sama: Isamaa ja isa, isa ja isamaa... Kogu
päev kõmisesid need salapärased sõnad
Jüri Andrese Kustase kõrvauurdeis.

Öhtul ärkas Ado. Ta kahvatul näol
heitlesid hooti ärritusvarjud. Mingi painav
mõte möllas ta teadvuses.

Võetud kehakinnitust, pöördus Ado
meestele:

— „Sõbrad, nüüd mingu madinaks. And-
res, seo hobune ree ette. Jüri, pane valmis
toidumoon ja veelähker. Sina, Kustas, ven-
nas, tule välja.“

Läksid siis vennad kahekesi õuele. Ava-
sid kartulikoopa, kus igavuses konutas
„Maksim“, tosina lindikasti keskel. Ühisel
jõul kandsid kätel „Maksimi“ reele, aetasid
ümber masina lindikastid, siis vedasid ree
puuriida juurde. Seal ladusid kasehalge
katteks relvale ja selle toidumoonale. Varsti
kerkis reele mõistlik-süütu puulkoorem.

Andres talutas tallist hobuse ja väikselt
nohisedes rakendas selle ree ette. Küllap
temagi taipas, et kogu sooritav toiming

vääris pühalikku vaikust. Vana-Jüri, täites moonakotti, jälgis aknast poegade askeldusi. Popsis ägedalt piipu ja vangutas taktis pead.

Varsti tulid kõik tuppä. Ado, vaevururunud erutusega pöördus pühalik-tõsisel näol isale ja Andresele:

— „Kallid sõbrad,“ nii algas ta. „Kavatseme Kustasega teha tasa aja, mille veetsime siin. Olgugi, et kaasvõitlejate harvad read käivad meiega võiduteed, oli meilgi siin tööd. Nüüd on mede pealiku käsu esimene osa täidetud. Nüüd astume teise peatüki kallale. Sina, kallid isa, ja sina, sõber Andres, teadke, et varsti puhub läänetuul punaste pilved Peipsi taha. Meie lähme Kustasega uuesti tööle. Kuid... varsti näeme. Elage hästi!“

Kätlesid siis pojad isa ja Andrest. Jät sid jumalaga mehiselt: naljagi heitsid lahkus misminuteil.

Vana „Le Roi à Paris“ lõi 11 kähisevat lööki, seal liikus metsavahi õuest puukoorim rem kahe punaväelasega P. aleviku suunas.

*

Nagu teada, kujutab P. kihelkond pinnavormilt moreenlava, millesse looduse ürgjõud hallis minevikus on kündnud palju sügavaid lammorge.

Suuremaid orge on Tilleorg. Kohati ulatab oru sügavus 35 m-ni; kaldenurkade keskmine kõigub 20 ja 35 kraadi vahel.

Tilleoru looklev künnis nagu ühtus taganeva punaväe rindejoonega, mispärast seal, looduse tahtmatul abistusel punavägi valmistus tõsisele vastupanule, või heal juhul isegi kavatseti asutada seal baas vasturunnakule.

Tartu—Võru maantee, mis kõverdub oru kohal kaarduvaks lookkäänakuks, see pidi olema vastupanu tähtsamaid keskusi. Siia koondusid punavägede löökosad. Siin kihastid väljad ja võsad punaväest.

Ado-Kustas jõudsid koormaga õnnelikult punaste lähitagalas olevasse männikusse. Väike, kuid tihe oli viimane. Asus kumerduval künkal: otse ees vaenlase positsioonid, viskeulatusele paralleelse külavahetega, kuna kahelpool kiirjal tagalasse suunduvad maanteed: esimene edelasse, teine kagusse.

Rakendasid lahti hobuse ja viisid ta männiku tagaveerule, kus kruusaaugutaoline nõgu moodustas loomale kaitsva varjundi. Siis vinnasid ree omal jõul männiku eelsele vaele, moodustasid seal kasehalgudest barjääri, jätnud keskele avause „Maksimile“. Asetasid viimase nii, et võisid valitseda punaste rindekeskust ja mõlemaid tagalateid.

Käepäraselt asetasi lindikastid ja vildisse mähitud piimakannu veega, mis varutud „Maksimi“ jootmiseks. Teinud veel tosin muid väiketöid ja paigutusi, — maskeerisid okstega peidupaiga. Valmistasid okstest asemekki, kõhutasid neil ja jälgisid punaväe rindekorraldusi. Ootasid...

Ootasid pidevas ärrituses päeva ja järgneva öö. Ei mingit hakatust. Ikka ootasid. Siis (viimaks ometi!) ... näarikuu viimase päeva varahommikul algas lahing. Eestlased algasid kallaletungi.

Kogu päev kestis lahing.

Õhtu eel üks eesti roodudest haaras vaenlase vasakut tiiba. Haare õnnestus ja edenes. Haarde süvenduse järele valmistuti otserünnakuks.

Kogu päev ootasid Ado-Kustas palavlikult õiget aega. Teadsid, et paremal, teekääru võsastikus on punapataljon varus. Ootasid kärsitusega, millal paisatakse seegi positsioonile, — siis, siis hakkab nendegi „Maksim“ kõnelema.

Ja ... jõudiski õige aeg. Algavas hämarikus saadeti pataljon piki männikueelset kõrgendikku likvideerima haaret. Pisikolonnides liikus see vasakule. Varsti jõudsid Ado-Kustase laskesektori keskele.

Nüüd avasid Ado-Kustas rabava tule abipataljonile. Kolehävitav oli see tuli. Viis segadusse, paanikasse mitte üksnes varupataljoni, vaid kogu rindekeskuse. Paanika levis sealt tiibadelegi. Punaväed uskusid, et on piiratud ümber suurematelt üksustelt. Seda oletust rõõmsalt kinnitasid haarderoodu kuulipildujad, mis sama vihaselt haukusid vasaku tiiva läbimurdes. Haarderood liginen juba maanteele.

Peatult, hirmusthullunult sibasid punased oruveerul, vahelausmaal ja teedesõlmel edasi-tagasi. Halastamatult niitis neid Ado-Kustase metronoomina tatatav „Maksim“...

Seal, äkki kajas ründavate eesti vägede sõjakisa. Otserünnakus, täakidega tormasid nad kõikumalöödud ja segipaisatud vaenlase kallale.

Kõikjal põgenes vaenlane. Ikka kärede malt nuhtles peatult jookslevaid vaenlasku Ado-Kustase kuulipilduja. Hoburauana kõverdus vaenlast ümbritsev eesti vägede raudrõngas. Vaid linna viiv maanteekael ja kagusse suunduv Pahuorg jäid neile vabaks taandumisteeks.

Lasknud tühjaks viimase lindi, jooksid Ado-Kustas vastu liginevale N. kaitsepataljoni haarderoodule. Ilmuva rooduülema tänusõnadele vastas Ado vaid masinliku palavlikult-soniva lausega:

„Isamaa ja isa...“

Valimised:

3. üks. jalaväepataljoni ohvitseridekogu tgv.-ohvitseride sektiioonis.

Aastakoosolek 01.03.36. a. algas avasõnaga kaitsevääringkonna ülemalt kolonel F. Pinkalt, kes avaldas rahulolemist möödunud tegevusaasta tulemustega ja soovis, et see tööind kestvalt jatkuks.

Aastaruandest selgub, et Valga kaitsevääringkonnas elavaist reserv-ohvitseridest on sektiiooni ümber koondunud umbes 80%. See märkimisväärne tulemus on saavutatud möödunud aasta kestel, sest 1935. a. kevadel kaitseringkonna ülema algatusel elustus uuesti sektiiooni tegevus, mis vahepeal oli täiesti soikunud.

Peale organiseerimistöid peab toonitama sektiiooni eluavaldusist: osavõttu ohv. kogult korraldatud ekskursioonist 3. rügemendi lahinguväljadele, sõitu 2. diviisi juhatuselt organiseeritud diviisi reservohvitseride ekskursiooniga Värska laagri ja seal toimunud taktikalistele õppustele, ja tagavaraväeohvitseride päeva korraldamisest Valga kaitseringkonnas 1935. a. sügisel. Viimast võttis osa 53% sektiiooni liikmeist, mille arv on 2. diviisi piirides korraldatud tagavaraväe-ohvitseride päevadest parim ja leidnud allakriipsutamist 2. diviili vastavas käsukirjas.

Talveperioodil sektiiooni tegevus avaldub õppetöös, millist teostatakse loengute ja õppetundidega Valgas ja allsektiiooni asukohas Tõrvas. Õppuste korraldajaks on Valga kaitseringkonna juhatus ja 3. üksik jalaväepataljon. Õppustest osavõtmine on eriti elav Tõrva allsektiioonis.

Aastakoosolekul valiti sektiioonile uus juhatus järgmises koosseisus: esimees res.-kapten M. Wahtrik, abiesimees res.-kv. ametnik M. Kont, liikmed: res.-nooremleitnant Aid ja res.-lipnik Saar.

Allsektiioonis toimusid valimised juba kuu varem ja seal valiti uus juhatus järgmine: esimees res.-lipnik R. Zirnask, abiesimees res.-lipnik J. Viks, liikmed: res. med. arst Tammark ja res.-kapten Hist.

Uued energilistest tegelastest valitud juhatused nii sektiioonis kui allsektiioonis tagavad, et eelseisev tegevusaasta sektiiooni elus kujuneb veel aktiivsemaks, kui seda oli möödunud, ja et sellega ühtlasi on pandud alus õigele ja tervele vaimule Valgamaa reserv-ohvitseride peres.

U. P.

1. Suurtükiväegrupi ohvitseridekogu juhatus 1936. a.

Hiljuti toimunud valimiste põhjal kogu juhatus kujunes alljärgnevaks.

Esimees — kpt. A. Ilves, abiesimees — kpt. E. Anari (end. Amberg), liikmed — ltn. E. Vimson ja ltn. Eber, tagavaraliikmed — kpt. A. Zemel ja ltn. I. Lahes (end. Zimmermann).

Majavanem — ltn. I. Kuhlbach ja ta asetäitja — nlt. V. Noorkukk.

Raamatukoguhoidja — kpt. A. Zemel.
Revisjonikomisjon — kpt. B. Kiviväli, ltn. A. Poolus ja ltn. A. Valtna (end. Veltmann).

2. suurtükiväegrupi ohvitseride ja üleajateenijate kogudes.

7. veebruaril s. a. peetud ohvitseridekogu korralisel üldkoosolekul. Valimiste tulemuste põhjal kogu juhatus ja revisjonikomisjon kujunes 1936. a. järgmiseks.

Kogu esimees — kpt. H. Lugenberg, abiesimees — ltn. F. Ervin, juhatusel liikmed — ltn. N. Peterson ja ltn. R. Uudelepp, juhatusel liikmete kandidaadid — ltn. K. Veier ja ltn. I. Kallaste (end. Kuurperk).

Revisjonikomisjoni liikmed — major A. Einpaul VR II/3, kpt. K. Uibo, kpt. E. Mikhelson ja tagavaraliikmed — major M. Karge (end. Grenzup) ja kpt. I. Sudela (end. Feodorov).

Üleajateenijatekogu korraline üldkoosolek peeti 3. veebruaril. Valimiste tulemused olid järgmised.

Kogu esimees — veltv. A. Rünk (end. Grauberg), abiesimees — n. a. o. P. Tenneberg, juhatusel liikmed — n. a. o. H. Tähiste (end. Stern) ja n. a. o. V. Leinfeldt, tagavaraliikmed — n. a. o. V. Suuban ja n. a. o. O. Triik.

Majavanem — v. a. o. R. Tombak.
Revisjonikomisjon — veltv. A. Vilibert, v. a. o. A. Kauber, n. a. o. E. Nõmmisto (end. Hermann) ja tagavaraliikmed — veltv. J. Kulep ja n. a. o. E. Tamm.

4. Suurtükiväegrupi OLU juhatus 1936. a.

Esimees — major A. Sololev.
Abiesimees — ltn. A. Luud.
Sekretär — kpt. A. Soosalu (end. Soolmann).
Arvepidamise revidendid — kpt. I. Kess ja ltn. A. Tasso.

Eliitsuits

Ilmus trükist

JUHI KÄSIRAAMAT

Hind Kr. 3.—
„Sõduri“ tellijatele „ 2.50

Müügil „Sõduri“ toimetuses,
Toomkooli 7

ILMUSID TRÜKIST

P. SAIDLA:

Eesti sõjakirjanduse

NIMESTIK

HIND 50 SENTI.

LÜHENDID

Vene-, saksa-, inglise- ja prantsus-
keeles sõjakirjanduses.

HIND 2 KROONI.

Müügil „SÕDURI“ toimetuses
Tallinn, Toomkooli 7.